

DAGSORDEN Opplæringsutvalget d. 23-05-2023

Mødedato Tirsdag d. 23. maj 2023 kl. 12:00

Mødested Dalane vidergående skole

Indholdsfortegnelse

Møtedokumenter.....	3
RS 4/2023 Orientering til opplæringsutvalget 23.05.2023.....	4
PS 23/2023 Godkjenning av protokoll fra møte i opplæringsutvalget 28.03.2023.....	5
PS 24/2023 Universell utforming og tilgjengelighet ved Stavanger katedralskole avdeling Kongsgården.....	6
PS 25/2023 TMT - framtidig organisering.....	9
PS 26/2023 Skolebruksplanen 2022 - statusrapport pr. juni 2023.....	25
PS 27/2023 Øremerket statlig driftstilskudd for høyere yrkesfaglig utdanning i Rogaland - orientering.....	39
PS 28/2023 Øksnevad-visjonen, ideer og innspill om Øksnevad vgs' faglige utviklingsmuligheter i regionen.....	42
PS 29/2023 Topp-og forskerlinjer - Konsekvenser av budsjettkutt.....	47
PS 30/2023 Ny plan for inkludering og tilpasset opplæring.....	54

Møtedokumenter

Referatsak

Arkivreferanse: 2023/35440-1
Saksbehandler: Torunn Høyland
Avdeling: Utvalgssekretariat

Orientering til opplæringsutvalget 23.05.2023

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
------------	----------	--------

4/2023	23.05.202	Opplæringsutvalget
--------	-----------	--------------------

Saken gjelder

- Idrettsbygg på Tau, Strand kommune. Redegjørelse om prosjekt/planer fra leder i Nordmarka Sportskytterklubb Kåre-Ludwig Jørgensen

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2023/31701-1
Saksbehandler: Torunn Høyland
Avdeling: Utvalgssekretariat

Godkjenning av protokoll fra møte i opplæringsutvalget 28.03.2023

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
23/2023	23.05.2023	Opplæringsutvalget

Vedlegg:

- 1 28.03.23 Protokoll fra Opplæringsutvalget

Innstilling

Protokoll fra møte i opplæringsutvalget 28.03.2023 godkjennes.

Solveig Ege Tengesdal
leder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2023/31058-1
Saksbehandler: Cathrine Ekeberg Gaaseby
Avdeling: Bygg- og eiendomsavdelingen

Universell utforming og tilgjengelighet ved Stavanger katedralskole avdeling Kongsgård - Statusoppdatering

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
43/2023	22.05.2023	Fylkesrådet for funksjonshemmede
24/2023	23.05.2023	Opplæringsutvalget
157/2023	06.06.2023	Fylkesutvalget
84/2023	13.06.2023	Fylkestinget

Vedlegg:

- 1 Utkast Areal- og funksjonsanalyse Stavanger katedralskole

Sammendrag

Stavanger katedralskole, avdeling Kongsgård, er en av landets eldste skoler. Skolen har holdt til på Kongsgård, midt mellom Breiavatnet og Domkirkeplassen i Stavanger sentrum siden midten av 1820-tallet. Undervisningsbygget ble tatt i bruk på midten av 1850-tallet, og har blitt utvidet i to omganger siden. Skolen har om lag 375 elever. Bygningsmassen har høy verneverdi, og er uten heis eller HC-toalett. Det er ingen spesiell tilrettelegging for funksjonshemmede på skolen.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Det arbeides videre med løsningsforslag for økt tilgjengelighet og universell utforming av Kongsgård.
2. Fylkesdirektøren innarbeider anslag for videre utredninger i revidert budsjett per juni, samt i sitt forslag til økonomiplan 2024-2027.

Gunn Claire Westad
fylkesdirektør

Heidi Klaveness
bygg- og eiendomssjef

Bakgrunn for saken

Fylkestinget vedtok i sak 135/22, 13.12.22, følgende;

5. Opplæringsutvalget legger til grunn at Kongsgård fortsatt skal kunne drives som en videregående skole. Utvalget ber om å få fremlagt en sak som beskriver hvordan universell utforming og tilgjengelighet blir ivaretatt for elever og ansatte.

Fylkesdirektøren vil i denne saken gi en status for universell utforming og tilgjengelighet ved Stavanger katedralskole, avdeling Kongsgård.

Saksopplysninger

Definisjoner

Universell utforming er definert som *utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og en spesiell utforming.* ¹

Tilgjengelighet defineres som å *legge til rette for bruk for personer med funksjonsnedsettelse, ofte som et midlertidig tiltak.* ²

Kartlegging av tilgjengelighet

Det ble i 2020 gjennomført en kartlegging av Kongsgård i regi av regionalplan med tanke på hvor tilgjengelig skolen er for personer med funksjonsnedsettelse.

Resultatene av kartleggingen ligger i sin helhet på

http://tilgjengelighet.no/search_result?reg=162. Det er i forbindelse med denne saken ikke foretatt en ny kartlegging, da det ikke har skjedd endringer i den eide bygningsmassen som vil påvirke resultatet. Fylkesdirektøren vil imidlertid påpeke at skolen også benytter de leide arealene i Norgesbankbygget på Domkirkeplassen i stor grad, og at dette lokalet er tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse. Arealene i Norgesbankbygget er kun midlertidige, og det må sees på mer langvarige og permanente løsninger for disse behovene.

Kartleggingen gjennomført i 2020 viser at Kongsgård i liten grad er tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse, og det er ingen spesiell tilrettelegging for funksjonshemmede på skolen. Bygningene mangler heis, har høye terskler og det er ingen HC-toaletter. Utvendig er det ujevnt underlag og trappetrinnene opp til hovedinngangen varierer i høyde.

¹ www.regjeringen.no

² www.tilgjengelighet.no

Tilgjengelighet.no er eid av Rogaland fylkeskommune, og er et nettsted for de som av en eller annen grunn trenger å vite noe om den fysiske utformingen av et område eller en bygning.

Areal- og funksjonsanalyse

Fylkesdirektøren fikk i starten av mai utkastet til areal- og funksjonsrapporten for Stavanger katedralskole, og gjengir under noen av de viktigste funnene.

Kongsgård har teorirom som varierer mellom 40 og 43 m². Ut ifra arealmodellen legges det til grunn et arealbehov på 45 m² til klasserom for elevgrupper med inntil 15 elever. Videre sier veilederen til forskriften om miljørettet helsevern i skoler at klasserom må planlegges etter en arealnorm på minimum 2 m² per elev. Dersom det ikke er tilleggsarealer i nærheten av klasserommet sier veilederen at det bør planlegges med opp mot 2,5 m² per elev. Med andre ord viser areal- og funksjonsrapporten at klasserommene er mindre enn hva veilederen viser for dagens klassestørrelse.

Areal- og funksjonsanalysen viser videre at dagens arealer til administrasjon og ledelse er større enn det FEF-arealmodell tilser. Samtidig mangler det 156 m² til lærerarbeidsplasser for å holde normen på 6 m² per ansatt. Det er tilfredsstillende arealer til personal- og møterom. Elevtjenesten disponerer i dag 37 m², mens FEF-arealmodell angir 97 m² til elevtjenesten. Skolen mangler blant annet arealer til PPT, hvilerom og ventesone, mens skolehelsetjenestens kontor er for lite.

Konklusjon

Kongsgård er i dag lite tilgjengelig for funksjonshemmede, og fylkesdirektøren ønsker å fortsette arbeidet for å se hvilke tiltak som kan gjøres for å øke tilgjengeligheten på skolen. Resultatene av areal- og funksjonsanalysen viser også knapphet på arealer. Som følge av dette bør det utredes alternativer/tiltak for å forbedre situasjonen, uten å påføre ansatte og elever ved skolen en ekstra belastning. Noen tiltak vil være relativt lette å gjennomføre, blant annet kan det være mulig å redusere terskelhøyder og opprette et HC-toalett i Sangsalen. Samtidig mener fylkesdirektøren det er viktig å gjøre grundige undersøkelser på hvilke tiltak som bør og kan gjennomføres i dialog med plan- og vernemyndighetene. Fylkesdirektøren vil på bakgrunn av dette tilrå at det avsettes midler til videre utredninger i revidert budsjett og i kommende økonomiplan.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Det arbeides videre med løsningsforslag for økt tilgjengelighet og universell utforming av Kongsgård.
2. Fylkesdirektøren innarbeider anslag for videre utredninger i revidert budsjett per juni, samt i sitt forslag til økonomiplan 2024-2027.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2023/29830-1
Saksbehandler: Øystein Hennig og Kristin Dybdal Holthe
Avdeling: Seksjon dimensjonering og inntak - opplæring

TMT - framtidig organisering

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
46/2023	22.05.2023	Ungdommens fylkesråd
54/2023	22.05.2023	Fylkesrådet for funksjonshemmede
25/2023	23.05.2023	Opplæringsutvalget
55/2023	13.06.2023	Fylkestinget

Sammendrag

Våren 2021 drøftet fylkestinget satsingen på spisset toppidrett i Rogaland i regi av Talenter Mot Toppen og Toppvolley Norge. Fylkestinget ba om at framtidig organisering, finansiering og kvalitetssikring av tilbudet spisset toppidrett i kombinasjon med videregående opplæring ble drøftet videre i en egen sak.

Fylkesdirektøren ser at man med dagens organisering, finansiering og dermed dimensjonering av TMT, verken når ut til eller har tilstrekkelig kapasitet til å gi et tilbud til unge idrettsutøvere i Rogaland som kan være aktuelle for TMT.

For å nå toppidrettsutøvere i hele fylket, mener fylkesdirektøren at det er nødvendig å gi elevene et tilbud *der de bor*. Vestland fylke har et tilbud til enkeltutøvere som ikke går på en skole med spisset toppidrett. De får status som «spisset utøver» på egen skole. Idrettsmiljøet initierer oppfølgingen, og det er dialog med klubb, krets og forbund om oppfølgingen fra OLT.

Ved å øke TMT med én klasseressurs forbeholdt elever på andre skoler enn St. Svithun og Jåttå, kan RFK utvide TMT-tilbudet til flere skoler. Det vil åpne for å gi idrettstalenter i hele fylket tilgang på tilbudet spisset toppidrett i regi av TMT. Det innebærer at idrettstalenter kan få oppfølging fra Olympiatoppen på sin egen skole og i sitt eget hjemme- og idrettsmiljø.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Toppidrettssatsingen Talenter Mot Toppen utvides permanent med én klasseressurs, slik at idrettsungdom i hele fylket som er i målgruppen for TMT, får mulighet til å satse på spisset toppidrett i kombinasjon med videregående opplæring.

2. Dagens organisering videreføres i store trekk som i dag, men med en utvidelse og styrking av fag- og ressurspersoner.
3. Kostnadene for den foreslåtte ekstra klasseressursen vil bli endelig vedtatt ifm behandling av budsjett og økonomiplan 2024-2027.

Gunn Claire Westad
fylkesdirektør

Eiliv Fougner Jansen
fylkesopplæringssjef

1. Bakgrunn for saken

Talenter mot toppen (TMT) ble opprettet i 2010 etter et samlet initiativ fra Rogaland Idrettskrets (RIK), Olympiatoppen (OLT) og St. Svithun vgs, etter mønster fra tilbudet ved Tertnes vgs. (da Hordaland fylke). TMT er et tilbud for idrettstalenter i Rogaland som etter OLTs vurdering vil kunne konkurrere på internasjonalt nivå. RIK og OLT ønsket å etablere tilbudet blant annet for å sikre at talenter ble tatt vare på i eget fylke. TMT ble raskt et populært tilbud med stor søking. TMT dekker i dag de mest aktuelle idrettene innen OLTs satsingsområder, og har også lagt til rette for talenter innen paraidrett.

Tilbud om toppidrett i kombinasjon med videregående opplæring er ikke en lovpålagt oppgave. Det betyr at det enkelte fylke selv kan velge å opprette et slikt tilbud. Siden opprettelsen av Toppvolley Norge (TVN) i 2003 og Talenter mot toppen (TMT) i 2010 har Rogaland satset på spisset toppidrett på totalt tre skoler; Sauda vgs, St. Svithun vgs og Jåttå vgs som en satellitt under St. Svithun vgs.

Våren 2021 drøftet fylkestinget satsingen på spisset toppidrett i Rogaland i regi av Talenter Mot Toppen og Toppvolley Norge. Her vedtok fylkestinget å videreføre satsingen på spisset toppidrett i kombinasjon med videregående opplæring som en fast del av tilbudsstrukturen.¹ I saksutredningen løftet fylkesdirektøren fram flere utfordringer for skolene som tilbyr spisset toppidrett og skisserte et løp for hvordan tilbudet kan organiseres og finansieres videre:

Fylkestinget ba om at framtidig organisering, finansiering og kvalitetssikring av tilbudet spisset toppidrett i kombinasjon med videregående opplæring ble drøftet videre i en egen sak. Denne saken er fylkesdirektørens svar på bestillingen. Men fordi TMT og Toppvolley Norge er så ulike i forankring, innretning og organisering, har fylkesdirektøren gått bort fra tanken om et overordnet, felles styringsorgan eller en felles organisasjonsmodell for de to tilbudene.

Olympiatoppen (OLT) og Rogaland idrettskrets (RIK) har over lengre tid sett at man ikke når ut til eller har kapasitet til å gi et tilbud til alle ungdommer i fylket som kan være aktuelle for den særskilte toppidrettssatsingen Talenter Mot Toppen (TMT). OLT og RIK ønsker å se på organiseringen og finansieringen av tilbudet, med mål om å finne fram til en struktur og finansiering som bidrar til å fange opp og gi rom for et tilbud til ungdom i hele Rogaland som er aktuelle for dette særskilte utdanningstilbudet.

Også styret for TMT har bedt fylkesdirektøren om å se på organisatoriske grep som kan bidra til å nå ut til flere ungdommer i målgruppen.

¹ FT-sak 30/21

2. Problemstilling

I denne saken drøftes konkrete organisatoriske og økonomiske grep for å fange opp og gi et tilbud til flere unge idrettstalenter som kan være aktuelle for spisset toppidrett i regi av Talenter Mot Toppen. En utvidelse vil innebære at flere idrettstalenter kan få et TMT-tilbud med oppfølging fra Olympiatoppen på egen skole og i eget nærmiljø.

De folkevalgte bes om å ta stilling til fylkesdirektørens forslag om å øke TMT med én klasseressurs med tilhørende fag- og ressurspersoner, slik at TMT-tilbudet kan nå idrettstalenter i hele fylket.

3. Saksopplysninger

Her beskriver vi tilbudet Talenter Mot Toppen og dagens organisering og finansiering. Deretter peker vi på utfordringer med dagens organisering og beskriver hvordan to andre fylker har organisert satsingen på spisset toppidrett.

3.1. Dette er TMT

Talenter mot toppen (TMT) har som hovedformål å gi talenter mulighet til å kombinere videregående opplæring med spisset satsing på idretten gjennom et offentlig tilbud, i samarbeid med særforbund og Olympiatoppen.

Fylkesdirektøren bruker, i likhet med Norges idrettsforbund, begrepet *spisset toppidrett* om det tilbudet som gis til utøvere som sikter mot internasjonal toppidrett og driver kvalitetsutvikling gjennom en langsiktig progresjonsplan. Planen vil normalt føre til internasjonalt toppidrettsnivå. Et støtteapparat ivaretar elevenes helse med vekt på totalbelastning, skadeforebygging, opptrening etter skade, samt ernæring. OLT kvalitetssikrer det idrettslige tilbudet på TMT og har et stort ansvar for å anbefale hvilke søkere som oppfyller kriteriene for inntak.

Skolegangen på TMT skiller seg fra opplegget på ordinære utdanningsløp ved at den blir tilrettelagt *med utgangspunkt i idrettsaktiviteten*. Konkurranser, sesongforhold og reiser krever stor fleksibilitet. Trenere, særforbund, Olympiatoppen og skolene samarbeider om å tilrettelegge på best mulig måte, både for skole, idrett og fritid.

Elevene på TMT er ordinære elever på det valgte utdanningsprogrammet, men de har et utvidet antall opplæringstimer. De fleste elevene kombinerer idrettssatsingen med studiespesialisering. Elevene fullfører normalt et treårig løp og får generell eller spesiell studiekompetanse.

Utdanningsprogrammet idrettsfag (ID) og programfaget toppidrett (TID) må ikke forveksles med det tilbudet som elevene på TMT får.

- Idrettsfag (ID) er et studieforbereidende utdanningsprogram. Elevene søker på utdanningsprogram og skole gjennom Vigo. På dette utdanningsprogrammet kan elevene velge programfaget *toppidrett*, se under, eller breddeidrett. Skolen avgjør eventuell deltakelse i programfaget.

- Toppidrett (TID) er et programfag som også elever utenfor ID kan søke på. Normalt gjelder dette elever som går på studiespesialisering, og som velger toppidrett som et av sine valgte programfag. Også yrkesfagelever kan *ved noen skoler* søke toppidrett som del av et av programfagene. Elevene søker på utdanningsprogram og skole i Vigo, og skolen avgjør om eleven får delta i programfaget. TID tilbys bare på noen få skoler, primært de som har utdanningsprogrammet ID.

Hovedbase og satellittskole

TMT har sin hovedbase på St. Svithun vgs. Her gis tilbudet til rundt 90 elever hvert år som kombinerer idrettssatsingen med studiespesialiserende utdanningsprogram. I tillegg er det i flere år gitt et tilbud til fem-ti elever som ønsker å kombinere idrettssatsingen med *yrkesfag* på en *TMT-satellittskole*. Disse TMT-elevene gjennomfører selve skolegangen på Jåttå vgs, og deltar på treningene sammen med elevene fra St. Svithun vgs. Elever som velger TMT kombinert med yrkesfag, får tilbudet på Vg1 og Vg2, det vil si mens de er elever ved skolen, men ikke når de er lærlinger. Tilbudet gis kun innen bygg- og anleggsteknikk og helse- og oppvekstfag.

Elevene har 12 ekstra undervisningstimer i uken i form av treningstimer. I tillegg kan skolene fritt utvide timetallet, samt kombinere det med kroppsøvingsfaget. For YF-elever blir dette løst gjennom et utvidet antall kroppsøvingstimer.

Det er ingen større kjønnsforskjeller på noen av tilbudene, og de inntatte elevene fordeler seg jevnt på individuelle grener og lagidrett.

TMT er et søkbart tilbud i Vigo. Interessen er svært stor, både hos elevene og idrettslagene, og tilbudet er normalt sterkt oversøkt. Det er god informasjon om kriteriene for inntak. I praksis er de fleste søkerne anbefalt å søke fra særforbund eller OLT. Søkere rangeres av særforbund (krets/forbund). Det legges vekt på idrettslig nivå og potensial for utvikling, karakterer og motivasjon.

Gjennomføring og idrettslige resultater

Resultatene viser at elevene som kombinerer skolegang med spisset toppidrett generelt klarer seg bedre enn elever som går på det ordinære utdanningsprogrammet studieforberedende/studiespesialisering. Antall elever som ikke gjennomfører med bestått, er tilnærmet lik null. Høy gjennomføring må ses i sammenheng med at TMT-elevenes karaktersnitt fra grunnskolen er svært høyt.

Mange av elevene på TMT deltar på internasjonalt nivå allerede mens de er elever, og enda flere oppnår dette nivået i etterkant av TMT. Flere tidligere elever på TMT har deltatt i EM, VM og OL, og mange deltar på internasjonalt nivå i flere år etter vgs.

3.2. Organisering og finansiering av TMT

TMT er et samarbeid mellom Rogaland fylkeskommune (RFK), Stavanger kommune, Rogaland idrettskrets (RIK) og Olympiatoppen sørvest (OLT), ledet av en styringsgruppe med politisk ledelse. Slik er ansvar og oppgaver fordelt:

Styringsgruppen for TMT

Styringsgruppens mandat er å bistå og bidra til at TMT når sine mål og fremstår som et naturlig valg for morgendagens toppidrettsutøvere fra Rogaland. Den er sammensatt av RIK, OLT, Stavanger kommune og en politisk oppnevnt representant fra RFK. Fylkestinget har valgt lederen av opplæringsutvalget som sin representant, og denne leder også styringsgruppen. I tillegg er RFK representert ved fylkesopplærings sjef og rektor ved St. Svithun, som også er styringsgruppens sekretær.

Rogaland fylkeskommune (RFK)

Fylkeskommunen tildeler den årlige økonomiske rammen som styringsgruppen budsjetterer ut fra, gjennomfører den tekniske delen av inntaket og har ansvar for TMT-elevenes skoletilbud.

Skolene (St. Svithun og Jåttå)

Skolene har ansvar for å tilrettelegge skolegangen og har opparbeidet seg lang erfaring i å tilpasse opplæringen til idrettsaktivitetene. De legger vekt på å lære elevene å strukturere skolearbeidet parallelt med idrettsaktivitetene. Tilpasninger på skolen kan være

- personlig studieveiledning, med individuell plan for gjennomføring av studiet
- fleksibilitet mht. frister og innleveringer
- tilpassing av obligatorisk undervisning, men ikke fritak
- mulighet for permisjon og å ta utdanningen utover normert tid
- tilrettelegging av vurderingssituasjoner og eksamener
- mulighet for å avlegge vurderinger og eksamen utenfor studiestedet

Rogaland idrettskrets (RIK)

RIK har ansvar for tilretteleggingen av tilbudet. Det innebærer administrasjon, økonomiansvar og ansettelse av trenere. RIK har også arbeidsgiveransvar for trenere og støttepersonell.

Olympiatoppen sørvest (OLT)

OLT har ansvar for å kvalitetssikre det sportslige tilbudet. De følger opp treningsarbeidet til den enkelte utøver og er bindeledd til idrettsklubb, særforbund og -landslag. OLT har også ansvar for basistrening, kraft/styrke og teknikk/motorikk.

Videre har OLT et støtteapparat som ivaretar elevenes helse, som totalbelastning, skadeforebygging, opptrening etter skade, ernæring og idrettspsykologi.

OLT har etablert seg i nabobygget til St. Svithun vgs. Det bidrar til å lette kommunikasjon og samarbeid internt i TMT.

Stavanger kommune

Kommunen skal bidra til økt fokus på fysisk aktivitet/basistrening på kommunens ungdomsskoler og stille til disposisjon treningsflater til idrettens sportslige tilbud på TMT.

Finansiering av tilbudet

TMT er en del av Rogaland fylkeskommunes tilbudsportefølje. Det betyr at tilbudet er gratis for elevene, på linje med de andre offentlige skoletilbudene, inkludert trening og oppfølging fra OLT i skoletiden. Fylkeskommunen finansierer selve driften av tilbudene, som utgifter til trenere, støtteapparat og nødvendige midler til selve skoledriften. Fylkeskommunen dekker også utgiftene til leie av idrettsanlegg for TMT. I og med at TMT tilbyr mange ulike idrettsgrener, leies det flere anlegg.

I FT-sak 30/2021 vedtok fylkestinget at den årlige bevilgningen fra Rogaland fylkeskommune til TMT skal indeksreguleres på linje med andre tilbud. Den årlige bevilgningen til TMT tilsvarer nå én klasseressurs ekstra pr. klasse. Med TMTs tre klassetrinn, utgjorde det kr. 4 676 000 i 2021 og kr. 4 800 000 i 2022 utover ordinær klasseressurs. De ekstra midlene er hovedsakelig lønnsmidler til trenere og administrasjon.

Ansatte i TMT

I dag består TMTs idrettsfaglige tilbud av 25 trenere samt tre ansatte i ulike støttefunksjoner. Samlet utgjør dette i underkant av sju hele stillinger som er fordelt slik:

Tabell 1: Ansatte i TMT

Rolle	Antall ansatte	Prosentandel for ulike stillinger	Årsverk
Særidrettstrener	15 personer	ca. 20 % (8 timer ukentlig)	3,0
Basis-/styrketrener	9 personer	ca. 10 % (4 timer ukentlig)	0,9
OLT Sørvest avd. leder	1	80 %	0,8
Trener- og talentutvikler	1	60 % + 40 %	1,0
Fysioterapeut	1	100 %	1,0
SUM ansatte/årsverk	27		6,7

3.3. utfordringer

Hovedutfordringene for TMT er først og fremst knyttet til disse forholdene:

- Å nå ut til alle aktuelle kandidater i fylket og legge til rette for at flere talenter forblir i fylket.
- Ha nok plasser innen spisset toppidrett i den offentlige videregående skolen i hele fylket.
- Sikre tilstrekkelig og lik kvalitet i tilbudet uavhengig av utøverens bosted og skole. Det blir særlig viktig dersom tilbudet blir utvidet for å nå elever ved alle fylkeskommunale skoler.
- Bidra til at flere utøvere fortsetter i idretten når de går fra junior- til seniorstadiet. Her er samarbeidet med UiS sentralt.

Hvor kommer TMT-elevene fra?

En oversikt viser at størstedelen av TMT-elevene kommer fra Stavangerområdet. Det gjelder både for ST og YF. Elever fra nord og sør i fylket er nesten fraværende på TMT. En stor kommune som Karmøy har kun 1 prosent av elevene på TMT, Egersund har 2 og Haugesund 2,3 prosent. Det er ingen elever fra indre Ryfylke, Gjesdal, Sokndal eller Bjerkreim. Tabellen under viser hvor TMT-elevene kommer fra de siste fem årene.

Tabell 2: TMT-elever ST og YF etter bostedskommune siste 5 år

Kommune	Utdanningsprogram	Prosentandel elever
Stavanger	ST	73,5
	YF	69,0
Sandnes	ST	5,6
	YF	13,0
Sola	ST	10,5
	YF	5,0
Randaberg	ST	4,9
	YF	3,0
Time	ST	1,4
Hå	ST	1,9
Haugesund	ST	1,3
	YF	1,0
Strand	ST	1,0
	YF	2,0
Karmøy	YF	1,0
Egersund	YF	2,0
Lund	YF	1,0
Bergen	YF	2,0

Som tabell 2 viser, er det svært få elever fra Haugesund på TMT. Mange av idrettstalentene i Haugesund velger det private toppidrettstilbudet ved Haugesund toppidrettsgymnas (HTG). Også Sandnes har en lav andel elever på TMT, sammenlignet med folketallet. Sterke lokale idrettsmiljøer knyttet til Sandnes vgs kan være en del av forklaringen.

Aktuelle toppidrettsutøvere i Rogaland utenfor TMT

Det er totalt 149 registrerte elever som er en del av et særforbunds satsing (juniorlandslag, utviklingslandslag, aldersbestemt landslag o.l.).

102 av disse er elevene i går på offentlige videregående skoler:

- 28 er på Svithun (del av TMT)
- 1 på Jåttå (del av TMT)
- 46 er på Sauda vgs, avdeling Sand
- 26 er på andre skoler som ikke er en del av dagens TMT-system, se tabell 3 under.

De 26 elevene som ikke er en del av TMT i dag, fordeler seg på følgende skoler ni skoler:

Tabell 3: Idrettstalenter som aspirerer til landslagsnivå/idrettstalenter og som ikke er en del av TMT pr. april 2023.*

Skole	
Bryne	4
Karmsund	1
Kopervik	4
Sandnes	11
Strand	1
St. Olav	1
Ølen	1
Sola	3
Totalt	26

* Ifølge OLT må vi ta høyde for at det er elever/idrettstalenter som OLT ikke har klart å fange opp.

Av de 149 registrerte elevene som er en del av et særforbunds satsting, er 47 elever ved private videregående skoler, hovedsakelig Wang og Haugesund toppidrettsgymnas (HTG). Olympiatoppen sørvest samarbeider ikke med de de private skolene her i Rogaland.

Så er det viktig å understreke at dette er tall pr dags dato. Tallene er dynamiske. For eksempel har lagidrettene ofte stor gjennomtrekk. Men i løpet av de tre siste årene har disse tallene vært noenlunde konstante. Det betyr at det er rundt 30 elever vi ikke når.

Elevtallet har økt kraftig, men antall TMT-plasser er som i 2010

Da TMT startet opp skoleåret 2010/2011, var det totalt 17 136 elever i videregående skole i Rogaland, inkludert elever ved private vgs. Inneværende skoleår er det 19 586 elever i offentlige og private vgs. På de fleste utdanningsprogrammene har antall elevplasser økt, blant annet for å sikre at alle elever får oppfylt sin lovbestemte rett til ett av tre søkte utdanningsprogram. Det gjelder også for utdanningsprogrammet idrettsfag (ID): Skoleåret 2010/2011 var det 11,5 paralleller innen ID. For kommende skoleår er det lagt opp til 15 paralleller. Det betyr at antall elevplasser innen ID har økt i tråd med elevtallsveksten.

Samtidig, og den sterke økningen i elevtallet til tross: Antall elevplasser på TMT-tilbudet har ikke økt siden oppstarten. Det betyr at andelen elever som får mulighet til å delta på TMT er redusert med 15 prosent siden skoleåret 2010/2011.

Kvalitetssikring

For dagens elever på TMT, har det idrettslige tilbudet samme kvalitet uavhengig av om elevene har skolegangen sin på hovedbasen St. Svithun vgs eller på satellittskolen Jåttå vgs.

I [FT-sak 30/21](#) framholder fylkesdirektøren at «*En satsing på spisset toppidrett innebærer at Rogaland skal tilby et minst like godt tilbud som de private aktørene på feltet. Det er viktig at alle elever i den offentlige skolen får den samme gode kvaliteten, og at de vurderingene som gjøres er like fra skole til skole. (...).*»

Så langt er det kun de 5-10 TMT-elevene på Jåttå vgs som har skolegangen sin utenfor hovedbasen St. Svithun vgs. En ytterligere utvidelse av TMT-tilbudet må legge særlig vekt på at kvaliteten i det idrettslige tilbudet fra OLT blir, så langt som det er mulig, likeverdig med dagens tilbud.

Fra junior- til seniorstadiet

Årene utøveren går på videregående skole er kritiske, og det er her store deler av frafallet fra idretten skjer. Det gode samarbeidet mellom partene i TMT bidrar til å redusere frafallet, både fra idretten og skolen. Norges idrettsforbund registrerer også at tidligere TMT-elever har en *lavere frafallsprosent fra idrettsaktivitet* enn idrettsungdom som følger andre skoleløp.

3.4. Organisering av spisset toppidrett i andre fylker

Både Vestland fylke og Trøndelag fylke samarbeider med Olympiatoppen om tilbud som tilsvarer eller ligner TMT, men de er noe ulikt organisert.

Vestlandsmodellen – et tredelt tilbud

«Toppidrettslinjen» er en helintegreert modell etablert på to skoler. Tilbudet er søkbart i Vigo. Her har alle idretter mulighet til å søke seg inn. Sammen med idretten vurderer Olympiatoppen Vest (OLTV) søkerens idrettslige prestasjoner. OLTV har ansvar for all idrettsaktivitet.

«Spisset status – skole» er rettet inn mot enkeltidretter og finnes på seks skoler. Skolene følges opp av OLTV med treff minst to ganger i året. Elever som går spisset toppidrett, følges opp av OLTV ved inntak, oppstart og veien videre. Elevene kan få tilbud om testing, fagpersoner etc. Trenere/faglærere ved skolene kan følges opp med samlinger, foredrag og webinarer. Hver skole skal ha en koordinator som bindeledd mellom skole, idrettene og OLTV.

«Enkeltutøvere - spisset utøver» gjelder utøvere som er på et høyt nivå, slik at OLTV skal følge dem opp. De kan få tilbud om oppfølging selv om de går på en skole uten spisset toppidrett. Idrettsmiljøet initierer oppfølgingen, og det er dialog med klubb, krets og forbund om oppfølgingen fra OLTV.

Olympiatoppen Vest får et tilskudd fra Vestland fylkeskommune som skal brukes til å følge opp talentfulle idrettsutøvere i hele fylket, uavhengig av hvilken skole de går på.

Trøndermodellen

Spisset toppidrett i Trøndelag er ikke et søkbart tilbud, men idrettsutøvere kan få tilbud om spisset toppidrett dersom de har kvaliteter og ferdigheter som tilfredsstiller krav utarbeidet i samarbeid med Olympiatoppen Midt-Norge. Inntaket gjøres av Trøndelag fylkeskommune etter innstilling fra de enkelte skoler, i tett samarbeid med idretten.

Spisset toppidrett er normalt en del av tilbudet på utdanningsprogrammet idrettsfag, men det kan tilrettelegges for deltakelse for utøvere som går på andre utdanningsprogram, som yrkesfag og studiespesialisering. Skolene som tilbyr spisset toppidrett, kan også legge til rette for at videregående opplæring kan gjennomføres over fire år.

4. Fylkesdirektørens vurderinger

I kapittel 3 har vi beskrevet TMT; Rogaland fylkeskommunes særskilte tilbud knyttet til spisset toppidrett i kombinasjon med videregående opplæring. Vi har pekt på at en rekke av de offentlige videregående skolene i Rogaland har gode tilbud knyttet til

toppidrett, men uten den samme tilretteleggingen og oppfølgingen som de 90-100 elevene som går på TMT på St. Svithun vgs og Jåttå vgs får. Videre har vi vist at det i hovedsak er idrettstalenter fra Stavangerområdet på tilbudet.

Vi har også beskrevet hvordan to andre fylker organiserer samarbeidet med Olympiatoppen om spisset toppidrett. Både Vestland fylke og Trøndelag fylke samarbeider med Olympiatoppen om tilbud som tilsvarer eller ligner TMT, men de er noe ulikt organisert. Begge modeller inneholder elementer som kan være til inspirasjon når fylkesdirektøren drøfter en mulig utvidelse av TMT-tilbudet som kan komme enkelttalenter som ikke går på Stavangerskolene St. Svithun eller Jåttå i Stavanger til gode.

Fylkesdirektøren ser at man med dagens organisering, finansiering, og dermed dimensjonering av TMT, hverken når ut til eller har tilstrekkelig kapasitet til å gi et tilbud til alle idrettsutøvere i fylket som kan være aktuelle for TMT. OLT, RIK og styringsgruppen for TMT har alle pekt på behovet for å forbedre tilbudet, slik at vi både når flere og bredere.

Det kan være ulike grunner til at vi ikke når ut til alle aktuelle toppidrettsutøvere. Noen elever velger andre idrettstilbud, mens andre flytter ut av fylket. Noen slutter med idrett, og andre mener at avstanden til TMT på St. Svithun vgs. blir stor.

Mange elever har valgt toppidrett (TID) i kombinasjon med idrettsfag, studiespesialisering eller et yrkesfaglig løp. Dette er gode tilbud til aktiv idrettsungdom. Men det særskilte opplegget som tilbys gjennom OLT og den særlige tilretteleggingen av skolegangen som TMT tilbyr, blir ikke elevene på TID en del av.

Her drøfter vi konkrete organisatoriske og økonomiske grep, med mål om å finne fram til en struktur og finansiering som bidrar til å fange opp og gi rom for et tilbud til idrettsutøvere i hele Rogaland som er aktuelle for det særskilte utdanningstilbudet spisset toppidrett, og som sikrer likeverdig kvalitet uavhengig av hvilken skole toppidrettsutøveren går på.

Et TMT-tilbud der elevene er

Vi har vist at dagens TMT-elever først og fremst kommer fra region midtfylket, hovedsakelig Stavanger. Vi trenger ikke flere elevplasser på TMT her. Også på satellittskolen Jåttå er det tilstrekkelig med plasser til å dekke behovet for TMT i kombinasjon med yrkesfag i Stavangerområdet.

For å nå toppidrettsutøvere i hele fylket, mener fylkesdirektøren at det er nødvendig å gi talentfulle idrettsutøvere et tilbud *der elevene er*. Både Vestlandsmodellen og Trøndermodellen har et tilbud til enkeltutøvere som ikke går på en skole med spisset toppidrett. I Vestland kan enkeltelever få status som «spisset utøver» på egen skole. Idrettsmiljøet initierer oppfølgingen, og det er dialog med klubb, krets og forbund om oppfølgingen fra Olympiatoppen lokalt.

Her i Rogaland har Olympiatoppen sørvest ansvar for å kvalitetssikre det sportslige tilbudet på TMT. De følger opp treningsarbeidet til den enkelte utøver og er bindeledd til idrettsklubb, særforbund og -landslag. OLT har også ansvar for basistrening,

kraft/styrke og teknikk/motorikk. Videre har OLT et støtteapparat som ivaretar elevenes helse; totalbelastning, skadeforebygging, opptrening etter skade, ernæring og idrettspsykologi.

OLT må ha og ta det samme ansvaret dersom tilbudet i Rogaland skal tilbys på flere skoler. De må vurdere hvilke elever som skal få tilbud om TMT, kvalitetssikre det sportslige opplegget og følge opp utøverne. Det må gjelde uavhengig av om elevene velger å gå på St. Svithun, Jåttå vgs eller på andre offentlige videregående skoler i Rogaland. Spesielt er det viktig å kunne tilby samme støtte fra OLT i nordfylket og helt sør i fylket som elevene i Stavangerregionen får i dag. Disse søkerne trenger imidlertid ikke å gå på idrettsfag. Tilbudet slik det er skissert kan være uavhengig av utdanningsprogram, slik det også er i Vestland og Trøndelag.

For at det skal bli et reelt tilbud utenfor Stavangerregionen, må OLT ha kapasitet til å følge opp utøverne rent idrettslig der elevene er. OLT må altså komme til elevene, og ikke omvendt. Det betinger at TMT- tilbudet må tilføres ytterligere ressurser, slik at Olympiatoppen får mulighet til å følge opp de elevene som går på andre skoler enn St. Svithun og Jåttå. Med ekstra midler kan OLT fordele ressurser etter behov slik at utøverne/elevene kan følges opp i sitt hjemmemiljø. Videre ser vi for oss at særiddretts trening først og fremst følges opp av særforbundene, i samarbeid med OLT. Dette vil gi et godt tilbud og er også mest kostnadseffektivt.

Øke antall elevplasser på TMT i tråd med elevtallsveksten

Som vi viste i kap. 3, har den samlede elevtallsveksten i Rogaland vært betydelig siden oppstarten av TMT i 2010. De fleste utdanningsprogrammene har utvidet kapasiteten i tråd med elevtallsøkning og etterspørsel. Det gjelder også for utdanningsprogrammet idrettsfag (ID) og programfaget toppidrett (TID). TMT-tilbudet har, til tross for elevtallsveksten, hatt det samme antall elevplasser som ved oppstart i 2010. Det betyr en faktisk reduksjon i TMT-tilbudet på 15 prosent, målt opp mot økningen i elevtallet. Én ekstra klasseressurs til TMT, forbeholdt elever på andre skoler enn St. Svithun og Jåttå vil innebære en reell mulighet for at TMT-tilbudet opprettholdes på samme nivå som ved oppstarten.

Skalere opp TMT-organisasjonen

Dersom TMT-tilbudet utvides tilsvarende én klasse, er det nødvendig å skalere opp TMT-organisasjonen. Det vil være mest hensiktsmessig å utvide timetall og/eller stillingsprosent for dagens trenere og støttepersonell, og eventuelt ansette nye trenere/støttepersonell. Det må skje i et samarbeid mellom OLT som har ansvar for kvaliteten i TMT-opplegget og RIK som har arbeidsgiveransvar for alt personell. I dag utgjør de 28 ansatte i TMT snaut sju hele stillinger. En utvidelse av eksisterende stillingsandeler vil være et gode både for ansatte og utøvere. Fylkesdirektøren mener videre at det er viktig at et samlet støtteapparat har sin *organisatoriske* tilhørighet på St. Svithun.

Uansett oppskalering kan det bli vanskelig å tilby enkeltutøvere et like omfattende program som det elevene ved St. Svithun og Jåttå får. Også her er det relevant å se til Vestland fylke. Her er det idrettsmiljøet som initierer oppfølgingen, samtidig som det er dialog med klubb, krets og forbund om oppfølgingen fra OLT lokalt. I tillegg

kommer oppfølging fra basistrenere og TMT-koordinator, samt bedre tilrettelegging av skole- og treningshverdagen.

Inntak til TMT

Elever som går på andre skoler enn St. Svithun og Jåttå, må søke seg til den skolen og det utdanningsprogrammet de ønsker på vanlig måte. Det vil være for komplisert å opprette en egen søkekode i Vigo for alle utdanningsprogram ved alle skoler. Eleven blir tatt inn i TMT-systemet etter at eleven er tatt inn på skolen. TMT og skolen vil deretter legge til rette for skolegang og treningssamlinger i regi av TMT. OLT kartlegger i dag kontinuerlig talentfull idrettsungdom som kan være aktuell for TMT og har god oversikt. Dermed kan OLT ta kontakt med aktuelle elever på forhånd, slik de gjør med de elevene som søker TMT i dag.

Skolene må tilrettelegge for idrettssatsingen

Skolegangen på TMT skiller seg fra opplegget på ordinære utdanningsløp ved at den blir tilrettelagt *med utgangspunkt i idrettsaktiviteten*. Konkurranser, sesongforhold og reiser krever stor fleksibilitet. Trenere, særforbund, Olympiatoppen og skolene samarbeider om å tilrettelegge på best mulig måte, både for skole og fritid.

St. Svithun og Jåttå har begge opparbeidet lang erfaring i å tilpasse opplæringen til idrettsaktivitetene. De legger vekt på å lære elevene å strukturere skolearbeidet parallelt med idrettsaktivitetene. Tilpasninger på skolen kan være personlig studieveiledning, fleksibilitet mht. frister og innleveringer, tilpassing av obligatorisk undervisning, mulighet for permisjon og å ta utdanningen utover normert tid.

Den samme type krav om tilpasninger vil gjelde for skoler som får enkeltelever på TMT. Samtidig må de nye skolene kunne forvente at trenere, særforbund og OLT bidrar i arbeidet med å tilrettelegge på best mulig måte, både for skole, idrett og fritid.

De fleste idrettstalenter i målgruppen for TMT har valgt utdanningsprogrammet idrettsfag (ID) eller studiespesialisering med programfag og 4 timer toppidrett (TID). Skolenes fagnettverk kan benyttes til å videreutvikle fagmiljø og kompetanse. Et tettere samarbeid mellom TMT/OLT og TID/ID-skoler vil kunne øke skolenes kompetanse. Det ligger i den foreslåtte modellen at spesielt lærere innen toppidrettsfagene vil komme til å samarbeide med TMT/OLT.

Videre ser vi for oss at det kan arrangeres samlinger innen de ulike regionene for disse elevene, gjerne samlet for like eller lignende idrettsgrener og ikke minst lagidretter. Slike samlinger vil også være fornuftig i forhold til motivasjon. Også for avdelingsledere kan det være aktuelt med samlinger.

Synergieffekter

Av de i underkant 100 elevene ved St. Svithun og Jåttå, er 29 på landslagsnivå. De 70 øvrige elevene på TMT holder høyt nivå, men er ikke «helt der oppe» ennå. Det kan være flere grunner til det, for eksempel hvor de er i puberteten. Men det å være en del av TMT-opplegget, kan bidra til å løfte disse talentene ett eller flere hakk opp, kanskje helt til landslagsnivå.

Med en utvidelse av TMT til flere skoler, ser OLT for seg tilsvarende eller lignende synergieffekter og kommer med følgende konkrete eksempel:

I Ølen er det en klatrer som er på juniorlandslaget. Dersom TMT-tilbudet utvides i tråd med fylkesdirektørens forslag, vil OLT ta kontakt med skole (og særforbund) for å kartlegge behov. Når behovene så skal dekkes, ser OLT for seg at det kan komme flere elever i Ølen til gode. Det vil være dårlig utnyttelse av ressursene om vi går «all in» på en elev. Skulle det f.eks. være behov for noe innen ernæring, vil det være naturlig at en gjør noe felles for flere elever (f.eks. i form av foredrag, fagdag e.l.) i tillegg til oppfølging på individnivå. Da får en synergier som kommer miljøene/skolene og flere elever/utøvere til gode. Så, ved å komme tettere på de rundt 30 idrettstalentene som ikke er en del av TMT i dag, kan det føre til at 40-50 elever i tillegg får styrket den daglige treningskvaliteten.

Viktig å tilby TMT-tilbudet til elever lengst sør og nord i fylket

Til tross for at TMT-tilbudet på St. Svithun og Jåttå er søkbart i VIGO for hele fylket, er det svært få idrettstalenter fra nordfylket som har søkt seg til TMT. Det er sannsynligvis to årsaker til det: For det første er avstanden til Stavanger stor. Med en fjord som deler fylket i to, vil reisetiden bli for lang for elever som vil bo hjemme. I tillegg kommer at nordfylket har et populært alternativ i private Haugesund toppidrettsgymnas (HTG). Også fra den sørligste delen av fylket er det få eller ingen søkere til TMT i dag. Også her er det trolig lang reisevei som er det største hinderet.

Rent forholdsmessig er det ingen forskjell i antall ungdom som ønsker å drive med spisset toppidrett i fylkets ulike regioner. Men elevene lengst nord og sør i fylket har i realiteten liten mulighet for å kombinere gratis skolegang med en satsing på spisset toppidrett i regi av TMT og Olympiatoppen. Fylkesdirektøren mener det er viktig å ha et gratistilbud for elevene i nordfylket og lengst sør i Rogaland på lik linje med elevene i midtfylket.

Samarbeid med UiS holder aktive utøvere i regionen

Universitetet i Stavanger (UiS) og Olympiatoppen har en samarbeidsavtale med målsetning om å legge til rette for at utøvere skal kunne kombinere høyere utdanning med videre satsing på idretten sin etter videregående skole. Det skjer i samarbeid med TMT, og sikrer utøverne muligheten for et langsiktig karriereløp i Rogaland. Tilbudet er også åpent for trenere, slik at det skal være mulig å kombinere høyere utdanning med en trenerkarriere.

Tilbudet retter seg mot utøvere som har idretten som hovedbeskjeftigelse, er på et toppidrettsnivå og trener på linje med de beste i verden. Utøvere med toppidrettsstatus får tilpasset studiesituasjonen, slik de gjør ved TMT på St. Svithun og Jåttå. Studentene søker opptak som normalt, og søker deretter om *toppidrettsstatus*. Kravene for å få tildelt toppidrettsstatus er utarbeidet av de respektive særforbund sentralt og behandles av OLT.

Vi ser at dette tilbudet gir resultater. Olympiatoppen har registrert at rundt halvparten av de som er landslagsutøvere på vgs, søker seg til videre studier på UIS og forblir i regionen. I dag har UIS godt og vel 60 studenter som er utøvere på landslagsnivå. Her har det stor betydning at utøverne allerede har etablert kontakten med OLT-systemet gjennom deltakelse i TMT.

Organisering og finansiering av ny modell

Fylkesdirektørens forslag innebærer at TMT utvides. Vi ser for oss en todelt modell: Dagens ordning med en hovedbase på St. Svithun og satellittskolen Jåttå for elever som går yrkesfag, består. I tillegg tilbys TMT på skoler utenfor Stavangerregionen.

Slik kan et utvidet TMT-tilbud finansieres og organiseres:

- TMT tilføres en ny klasseressurs forbeholdt TMT ved nye skoler for å sikre bredde og et godt demografisk tilbud
- TMT-organisasjonen som er lokalisert ved St. Svithun oppskaleres når det gjelder trenere og støttepersonell, koordinatore, ressurser til felles samlinger etc. for å håndtere utvidelsen på en god måte
- Nye TMT-skoler kan søke om midler til ekstraundervisning
- Fellessamlinger for avdelingsledere på skoler med TMT-elever
- Fellessamlinger for elever som ikke går St. Svithun eller Jåttå vgs. arrangeres i samarbeid med idrettslag/klubb og forbund
- OLT kan vurdere om det er aktuelt med felles samlinger for samtlige elever på TMT i fylket

Innspill fra skoler med idrettsfag

Fylkesdirektøren har hatt dialog om organisering av TMT med alle de fylkeskommunale skolene som har idrettsfag. De fleste er generelt positive til at OLT får en utvidet ressurs til å følge opp elever som er i målgruppen lokalt.

Flere skoler har dog tatt til orde for et ønske om en desentralisert TMT-modell, i betydningen at man etablerte egne, søkbare TMT-tilbud ved flere skoler etter modell av St. Svithun vgs og Jåttå vgs. I praksis innebærer det å bygge opp nye TMT-miljøer ved flere skoler, med påfølgende kostnader. Fylkesdirektøren vurderer at kostnadene ved desentraliserte tilbud er så høye at denne modellen ikke er realistisk. En slik desentralisering kunne også ført til at tilbudet på St. Svithun og Jåttå ble svekket.

5. Konklusjon

For å nå toppidrettsutøvere i hele fylket, mener fylkesdirektøren at det er nødvendig å gi talentfulle idrettsutøvere et tilbud *der elevene er*. Ser vi til Vestlandsmodellen, finnes det tilbud til enkeltutøvere som ikke går på en skole med spisset toppidrett. De får status som «spisset utøver» på egen skole. Idrettsmiljøet initierer oppfølgingen, og det er dialog med klubb, krets og forbund om oppfølgingen fra OLTV.

Et tilbud om spisset toppidrett i kombinasjon med videregående opplæring i RFK-regi kan hindre at toppidrettstalenter reiser fra et trygt miljø for å gå på et (privat) tilbud langt hjemmefra. Olympiatoppens målsetting er at talentene i størst mulig grad skal få utvikle seg i sitt hjemmemiljø fordi det virker positivt inn på idrettslig motivasjon, satsing og idrettslig utvikling. Norges Idrettsforbund og Olympiatoppen peker på at idrettsungdom som utvikles i sitt hjemmemiljø, blir lenger i idretten. Dermed kan de også være med og utvikle idrettsmiljøet i regionen. Synergieffektene mellom skole, idrettskultur og idrettslag forsterkes ytterligere gjennom et godt samarbeid med særforbund, Rogaland idrettskrets (RIK) og Olympiatoppen.

En ny modell for organisering og finansiering av TMT skal medvirke til at de beskrevne utfordringene møtes på en god måte. Fylkesdirektøren ser for seg en modell der aktuelle ungdommer kan bo hjemme, gå på sin «nærskole» og sitt utdanningsprogram, fortsette i sin treningsgruppe på fritiden, men bli en del av TMT systemet ved at TMT kommer der ungdommene er. OLTs samlede ressurser skal komme alle elever innen spisset toppidrett til gode, enten de er elever ved skoler i Stavangerregionen, i nordfylket eller lengst sør i Rogaland.

Det er viktig å understreke at OLT ikke skal ta over eller drive særidretten ved de ulike skolene og/eller i idrettslagene. Dette har de ulike skolene og idrettslagene i hovedsak kompetanse til og klarer utmerket selv. Men OLT kan komme inn i en støtte- og utfordrerrolle rundt struktur, organisering, rammer og prioritering. Dessuten skal elever ved de ulike skoletilbudene i hovedsak få tilgang til de samme helsetjenestene (lege, ernæring, idretts-psykologisk veiledning) og fagtjenestene (kraft/styrke, teknikk/motorikk, testing) som tilbys elever ved St Svithun og Jåttå vgs.

En ekstra klasseressurs forbeholdt elever som ikke går på St. Svithun eller Jåttå vgs skal sikre at flere idrettstalenter kan satse på spisset toppidrett i TMT-regi, kombinert med videregående utdanning.

Fylkesdirektøren mener det er viktig at spisset toppidrett er et offentlig tilbud som er åpent for alle. Personlig økonomi skal ikke utelukke noen. Da er det viktig at denne type tilbud ikke er avhengig av egenbetaling. For fylkesdirektøren er det derfor viktig at denne type spisset toppidrettstilbud som Rogaland fylke tilbyr, kan gjennomføres uten egenbetaling, i tråd med gratisprinsippet, for idrettstalenter i hele fylket.

Forslag til vedtak

1. Toppidrettssatsingen Talenter Mot Toppen utvides permanent med én klasseressurs, slik at idrettsutøvere i hele fylket som er i målgruppen for TMT, får mulighet til å satse på spisset toppidrett i kombinasjon med videregående opplæring.
2. Dagens organisering videreføres i store trekk som i dag, men med en utvidelse og styrking av fag- og ressurspersoner.
3. Kostnadene for den foreslåtte ekstra klasseressursen vil bli endelig vedtatt ifm behandling av budsjett og økonomiplan 2024-2027.

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2023/29749-1
Saksbehandler: Øystein Hennig og Kristin Dybdal Holthe
Avdeling: Seksjon dimensjonering og inntak - opplæring

Skolebruksplanen 2022 - statusrapport pr. juni 2023

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
44/2023	22.05.2023	Fylkesrådet for funksjonshemmede
26/2023	23.05.2023	Opplæringsutvalget
56/2023	13.06.2023	Fylkestinget

Sammendrag

De fleste rehabiliterings- og byggeprosjekt går som planlagt, i tråd med rulleringen av skolebruksplanen 2023. Den økonomiske rammen er justert for enkelte av prosjektene.

Generell tilflytting og flere flyktninger fra Ukraina fører til at elevtallet øker mer og raskere enn tidligere forutsett, spesielt i midtfylket. Det legger press på dagens undervisningsarealer og det vil være behov for å øke kapasiteten raskere og mer enn planlagt. Endret søkemønster, fra studieforberedende til yrkesfaglige utdanningsprogram legger press på verkstedsfasiliteter i hele fylket, og er særlig prekært i nordfylket.

Økt behov for elevplasser og verkstedsfasiliteter utover tidligere anslag, innebærer at utgiftene til ombygging, utbygging og leie vil øke. Dette må vi ta høyde for i kommende økonomiplaner.

Fylkesdirektørens innstilling

Skolebruksplanen – status pr. juni 2023 tas til orientering.

Gunn Claire Westad
fylkesdirektør

Eiliv Fougner Janssen
fylkesopplæringssjef

1. Bakgrunn for saken

Elevtallsutviklingen er styrende for hvordan vi forvalter og organiserer skolene. Målet med skolebruksplanen er å sikre at vi har elevplasser til alle med rett på skoleplass, i bygg tilpasset skolenes pedagogiske behov. Skolebruksplanen har et langsiktig perspektiv og skal legge til rette for fleksible og hardføre løsninger for de neste 15 årene. Den gir forutsigbarhet når det gjelder investeringer, hvilke bygningsmessige tiltak som skal gjennomføres og når det skal skje. Skolebruksplanen er de folkevalgtes styringsdokument for å sikre en økonomisk bærekraftig løsning innenfor de bygningsmessige og økonomiske rammene som er satt.

Skolebruksplanen legges fram årlig og behandles parallelt med kommende års budsjett og økonomiplan. I tillegg fremmer fylkesdirektøren en orienteringssak eller «løypemelding» til fylkestinget hvert år i juni.

2. Problemstilling

Med denne saken orienteres de folkevalgte om status for rehabilitering, byggeprosjekt og leieavtaler som er omtalt i rullering av skolebruksplanen 2022. Vi omtaler også andre vesentlige forhold som er endret etter at rullering av skolebruksplanen 2022 ble vedtatt i desember i fjor. Saken legges fram til orientering.

3. Saksopplysninger

Generell tilflytting og flere flyktninger fra Ukraina fører til at elevtallet øker mer og raskere enn tidligere forutsett, spesielt i midtfylket. Det legger press på dagens undervisningsarealer og det vil være behov for å øke kapasiteten raskere og mer enn planlagt. Endret søkemønster, fra studieforberedende til yrkesfaglige utdanningsprogram legger press på verkstedsfasiliteter i hele fylket, og er særlig prekært i nordfylket.

I midtfylket vil vi skoleåret 2023/2024 ha behov for minst 300 flere elevplasser enn det vi stipulerte for to år siden. Tilsvarende for nordfylket er en økning på 50 elevplasser mer enn tidligere stipulert. Kapasiteten er presset både i nord og sør, spesielt for yrkesfagene. Den vedtatte tilbudsstrukturen for kommende skoleår tar høyde for dette, blant annet med en økning på 8,5 klasser fordelt på flere skoler.

GSI-tallene tilsier nå en økning på 350 elever skoleåret 2024/2025, og i 2025/2026 ytterligere 250. Vi må ta høyde for at flyktninger fra Ukraina som nå går i grunnskolen, søker seg til videregående opplæring de kommende årene. Samlet har vi behov for rundt 18 400 elevplasser i 2026/2027. Tallene kan bli høyere, men er avhengig av hvor lenge Ukraina-flyktningene blir, generell tilflytting og konsekvenser av fullføringsreformen.

I nordfylket har vi behov for rundt 75 nye elevplasser årlig de neste tre årene. Det ser ikke ut til å bli noen økning i indre Ryfylke og sørfylket.

Fortsatt er videregående opplæring for voksne (VOV) vanskelig å dimensjonere fremover. Søking til VOV er avhengig av mange faktorer, som situasjonen på arbeidsmarkedet og antall flyktninger til fylket. Også når det gjelder Fagskolen Rogaland er det krevende å komme med presise anslag på antall studenter. Her er det særlig situasjonen på arbeidsmarkedet som har betydning for søkingen.

Økt behov for elevplasser og verkstedsfasiliteter utover tidligere anslag, innebærer at utgiftene til ombygging, utbygging og leie vil øke. Dette må vi ta høyde for i kommende økonomiplaner.

For investeringer knyttet til skolebruksplanen, viser fylkesdirektøren til økonomiplan 2023-2026 som beskriver kostnader for de byggeprosjektene som er vedtatt, egen sak om prioritering av investeringsprosjekter, samt revidert budsjett pr. april 2023.

Skolevis status – utbygging, rehabilitering og leieavtaler

Fylkesdirektøren viser til rullering av skolebruksplanen 2022 og redegjør her for status når det gjelder utbygging, rehabilitering og nye leieavtaler på den enkelte skole. Beskrivelsen bygger på budsjett for 2023 og investeringsbudsjett 2023-2026.

Om leieavtaler

Fylkeskommunen leier undervisningslokaler av fire grunner:

1. Som erstatningslokaler når en skole blir rehabilitert og bygget ut, og dette arbeidet hindrer undervisning i skolens vanlige lokaler.
2. Ved elevtallstopper, dvs. når antall elever for en kortere periode overstiger antall permanente elevplasser.
3. Ved endring i søkemønster som utfordrer dagens kapasitet. Gjelder særlig utstyrskrevede yrkesfag.
4. Til kroppsøving/idrettsfag som krever arealer utover det skolen selv har eller har anledning til å etablere.

Bergeland vgs: Rehabilitering av fasader og mulig utsettelse for innbygging av terrasse

Arbeidet med rehabilitering og maling av fasadene på det gamle bygget pågår og skulle opprinnelig vært ferdigstilt 3. kvartal 2022. Dette arbeidet er blitt mer omfattende enn antatt. Fasader mot gårdsrommet ble ferdig i løpet av 2022, mens fasader ut mot gaten tas i 2023.

Generell tilflytting og et økende antall flyktninger fra Ukraina legger press på opplæringsarealene i midtfylket. For Bergeland (og Stavanger katedralskole) betyr det at det blir utfordrende å finne nok arealer til kroppsøving. Fylkesdirektøren vil jobbe videre med å forsøke å løse denne utfordringen fram mot de neste skoleårene.

Konsekvenser av vedtak i «Byskolesaken»

Parallelt med rullering av skolebruksplanen 2022 la fylkesdirektøren fram en egen sak om alternativer til rehabilitering av tre byskoler i Stavanger; den såkalte «Byskolesaken». I denne saken pekte fylkesdirektøren på noen langsiktige retningsvalg, og at ytterligere utredning vil være nødvendig. Når det gjelder Bergeland vgs, vedtok de folkevalgte følgende:

Framtidig bruk av Bergeland vgs ses i sammenheng med den forventede elevtallsnedgangen og framtidig behov for elevplasser innen VGO for voksne.

De folkevalgte ba i Byskolesaken fylkesdirektøren også vurdere fordeler og ulemper ved å skille den delen av fagskolen og videregående opplæring for voksne (VOV) som nå er lokalisert på SOTS, og deretter framtidig lokalisering av VOV.¹ Disse vurderingene må komme forut for eventuelle planer for framtidig bruk av Bergeland. En vurdering av framtidig bruk av Bergeland ligger dermed noe fram i tid.

I økonomiplanen for 2023-2026 ble det satt av 85,68 mill. kroner til et mindre rehabiliteringsprosjekt for nybygget og innbygging av terrassen, i tråd med vedtatt økonomiplan. Dette tiltaket var planlagt realisert fra 2025 til 2027.

Fylkesdirektøren påpekte i Byskolesaken at vedtatt rehabiliteringsprosjekt på Bergeland, med planlagt oppstart i 2025, *kunne* bli endret dersom skisseprosjektet som arkitektfirmaet LINK utarbeidet i forbindelse med «Byskolesaken», skulle kunne realiseres. Det er all grunn til å tro at det avsatte beløpet på 85,68 mill. kroner må økes betraktelig dersom et prosjekt som samler hele skolen under ett tak, skal kunne realiseres.

I FT-sak 32/2023 Prioritering av investeringsprosjekter skriver fylkesdirektøren:

Videre er det behov for flere utredninger av byskolene i Stavanger, blant annet universell utforming og tilgjengelighet ved Kongsgård vgs. og lokalisering av videregående opplæring for voksne. Det kan derfor bli naturlig med en senere oppstart av prosjektene ved SOTS og Bergeland vgs. Fylkesdirektøren vil arbeide videre med å utrede konsekvenser av dette, og vil legge frem sitt forslag i økonomiplan 2024-2027.²

I sak om foreløpige rammer til investeringsbudsjettet 2024-2027 skyves rehabiliteringsprosjektet på Bergeland ett år ut i tid, og får dermed oppstart i 2026. Dette som følge av momentene omtalt i FT-sak 32/23 *Prioritering av investeringsprosjekter*.

¹ FT-sak 135/2022 [Alternativer til rehabilitering av byskoler i Stavanger](#) og [protokoll](#)

² FT-sak 32/2023 [Prioritering av investeringsprosjekter](#) og [protokoll](#)

Bryne vgs: Nye idrettsarealer fra 2023 og utvidet leie til VGO for voksne mm.

RFK planlegger å leie en av de to nye idrettshallene som Time kommune nå bygger på skolens nabotomt, i tillegg til å fortsette å leie den gamle Timehallen. De nye hallene skal etter planen stå klar i løpet av skoleåret 2023/2024.

Det er inngått avtale om leie av lokaler i Hetlandsgata 8 for å møte det økte behovet innen videregående opplæring for voksne (VOV) og nye innføringsklasser. Lokalene ble tatt i bruk høsten 2022. Fra før leier skolen lokaler på Vardheia, knyttet til VOV, og lokaler på Nærbø, knyttet til truckopplæring, primært for ungdom. Sistnevnte er utvidet fra høsten 2022. Det arbeides med å skifte ut lokalene på Nærbø med lokaler som ligger nærmere Bryne vgs.

Fylkesdirektøren arbeider også for å øke verkstedkapasiteten i tilknytning til Bryne vgs, både for VOV og VGO, og vurderer både leie og nybygg.

Det er mange aktuelle leieobjekter i nærheten av skolen, og dersom det økte arealbehovet er kortvarig, er leie ofte en god løsning. Men når vi ser at behovet for flere elevplasser innen VGO øker mer enn tidligere anslått, samtidig som fullføringsreformen og retten til yrkesfaglig rekvalifisering betyr behov for flere lokaler til VOV, må vi også vurdere om det er mest hensiktsmessig å reise et nybygg/ny etasje. Det er lagt til rette for å bygge på en ny etasje på Bryne vgs.

Fylkesdirektøren arbeider med å utrede en ny etasje på Bryne vgs., og vil komme tilbake til dette i rullering av skolebruksplan 2023.

Dalane vgs: Nytt verkstedtilbygg og arbeidsplasser til lærere. Egen sak om ny skole.

Teknisk rehabilitering av hovedbygg og gymsal ble i hovedsak ferdigstilt i 2021/2022.

En areal- og funksjonsanalyse er blitt utarbeidet av Norconsult, mens arkitektfirmaet DARK har sett på mulige hovedgrep for hvordan bygningsmassen kan utvides og moderniseres til et kompakt og ryddig undervisningsbygg. I økonomiplan 2023-2026 foreslo fylkesdirektøren å sette av 98,5 mill. kr. til et nytt verkstedtilbygg og arbeidsplasser for lærere. Øvrig behov ble omtalt i en egen sak om Dalane vgs, se under, men ble ikke lagt inn i økonomiplanen. Arbeidet var planlagt å starte i 2025 og skulle være ferdigstilt i 2028.

I tråd med vedtak i FT-sak 81/2022 Status for skolebruksplanen 2021 la fylkesdirektøren fram en egen sak som belyser bygging av en helt ny skole, som alternativ til utbygging på Dalane vgs. I FT- sak 147/2022 som ble fremmet parallelt med rullering av skolebruksplanen 2022, vedtok de folkevalgte følgende:

- 1. Fylkestinget viser til notatet i saken fra Eigersund kommune datert 5.12.22 og ber om at fylkesdirektøren fortsetter dialogen med kommunen*

2. Foreslåtte midler i framlagt forslag til økonomiplan 2023-2026 og tilhørende investeringsplan på 98,5 mill. kr beholdes, men ses i sammenheng med videre prosess

3. Fylkesdirektøren arbeider videre med gode midlertidige løsninger for de elevene som i dag har undervisning i Bingen og Brannstasjonen.

4 Fylkestinget ber om å få en ny oppdatering til fylkesutvalget når saken er ytterligere avklart.³

Fylkesdirektøren er i dialog med Eigersund kommune om eventuell ny skole, og ser for seg å legge fram ny politisk sak om utviklingen i løpet av høsten 2023.

Fylkesdirektøren arbeider med å skaffe nye leieareal til bygg- og anleggsgfag, men leiemarkedet i Eigersund er vanskelig. I samarbeid med skolen arbeider fylkesdirektøren med en midlertidig løsning for de elevene som i dag har undervisning i Bingen og Brannstasjonen.

Godalen vgs: Rehabilitering og nybygg for 180 nye elevplasser

Etter planen skulle Godalen vgs stå klar til skoleåret 2023/2024. I slutten av september 2022 ble det klart at byggetiden for byggetrinn 2 (BT2) ved Godalen vgs. ble forlenget med et halvt år. Arbeidet skal være ferdig til jul 2023.

Forlenget byggetid betyr at de Godalen-elevene som i dag er på Forus (BA), ikke kan flytte over til Godalen vgs før ved årsskiftet 2023/2024. Disse elevene forblir på Forus fram til bygget står klart.

Når det gjelder elevene som er på Jåttå vgs bygg D i byggeperioden, er det laget en plan for plassering fram til bygget er klart.

Nye lokaler for de seks Vg2-klasene på SOTS (TP) blir klare til skolestart høsten 2023, og elevene fra SOTS kan dermed starte opp i Godalen som planlagt.

Som varslet i rullering av skolebruksplanen 2022, er også arbeidet med å ferdigstille kroppsøvingsarealene forsinket, som følge av utvidet byggetid for BT2 og Stavanger kommunes byggeplass ved siden av tomten der kroppsøvingsbygget skal ligge. Prosjekteringen startet tidlig i 2023, og det er ventet at prosjektet får byggestart i mai 2023.

³ FT- sak 147/2022 [Dalane vgs – Alternativvurdering av skolebyggenes lokasjon og fremtidig utvikling og protokoll](#)

Haugaland vgs: Nytt verkstedbygg og rehabilitering av eksisterende arealer

Arbeid med å skifte tak pågår.

Arbeidet med nye verkstedhaller og ombygging av eksisterende arealer for deler av bygg- og anleggsteknikk (BA) er godt i gang og planlagt ferdigstilt til skoleåret 2024/2025. Det er planlagt og prosjektert et tilsvarende bygg nr. 2 ved siden av, for å huse de resterende BA-klassene. Nybygget er planlagt på en slik måte at det kan speiles og legges et tilsvarende bygg ved siden av, for å erstatte den aktiviteten som i dag er i EIK-bygget. Selv om verkstedene er planlagt til BA, er det viktig for fylkesdirektøren å påpeke at de er så fleksible at de kan tas i bruk for TIF eller EL dersom det blir behov for det. Fylkesdirektøren ser per nå ikke noe behov for å sette i gang bygg nr. 2, men større endringer i søkermønsteret i nordfylket kan endre på dette.

Hetland vgs: Nybygg for 270 nye elevplasser

Arbeidet går etter planen og skal være ferdigstilt til skoleåret 2023/2024. Da vil skolen ha plass til tre nye paralleller innen ST.

Hollenderhaugen skolesenter: Nye leide lokaler – utbygging og rehabilitering

Det er inngått leieavtale for nye lokaler. De nye lokalene blir nå renovert og bygget ut. Arbeidet er blitt noe forsinket, og overtakelse er dermed utsatt. Skolen vil med dette få moderne og store lokaler tilpasset driften.

Karmsund vgs. og Fagskolen Rogaland avd. Haugesund

Sjøhuset skal tilpasses til bruk for fagskolen i løpet av 2024, og det er avsatt kr 22,0 mill. kroner i økonomiplanen for 2023-2026. Som fylkesdirektøren orienterte om i revidert budsjett per april 2023, er arbeidet mer komplisert enn tidligere antatt. Dette medfører behov for å øke prosjektets ramme til kr 29,5 mill. kroner.

VOV knyttet til Karmsund vgs har flyttet inn i leide lokaler i Haugesund sentrum. Skolen vurderer også flytting av påbyggsklasser til disse lokalene kommende skoleår.

På grunn av stor søking til yrkesfag og elevtallsvekst de nærmeste årene, vil det være behov for å utvide antall EL- og TIF-klasser. På bakgrunn av dette ser fylkesdirektøren seg nødt til å forsere utviklingsplanen for Karmsund vgs og igangsette arbeidet med å sanere gamle maskiner for å frigjøre verkstedarealer til undervisning. Det vil samtidig bli behov for en større rehabilitering og ombygging i verkstedhallene. I den forbindelse vil det også være hensiktsmessig å rehabilitere fasadene, slik at verkstedfløyen ved Karmsund vgs. er ferdig rehabilitert når dette arbeidet er gjennomført. Fylkesdirektøren arbeider med å skissere løsninger, samt se på økonomiske konsekvenser av dette. Det er behov for å gjennomføre arbeidene raskt, da verkstedfløyen må være ferdig rehabilitert til skolestart i 2024.

Skolen har også fått tilgang til nye modulbygg som vil kunne avlaste klasseromssituasjonen.

På lengre sikt arbeider fylkesdirektøren med å utarbeide en helhetlig utviklingsplan for Karmsund vgs. med tanke på effektivisering og endring av dagens bygningsmasse, tilpasset behovet både for Karmsund vgs og Fagskolen Rogaland avd. Haugesund.

Skeisvang vgs: Rehabilitering og nybygg

Det er planlagt at skolen skal være ferdig rehabilitert med et nybygg til skoleåret 2026/2027. Det planlegges for fem paralleller ST og to paralleller MDD. Det er satt av 359,1 mill. kroner i økonomiplanen for 2023-2026.

Rom- og funksjonsprogrammet som ble vedtatt av fylkestinget i oktober 2021, ble lagt til grunn for et forprosjekt med detaljerte kalkyler.⁴ Fylkesdirektøren orienterte i FT-sak 31/23 Skeisvang vgs. – Nybygg og rehabilitering, alternativvurdering om behov for økte rammer i prosjektet, gitt at vedtatt rom- og funksjonsprogram skulle legges til grunn. Fylkesdirektøren skrev i saken:

Det tilrådes å fortsette med prosjektet slik det i dag foreligger og i tråd med rom- og funksjonsprogrammet. Dette vil ha en merkostnad på 52,5 mill. kroner, kalkulert gjennom usikkerhetsanalyse i forprosjektfasen. Fylkesdirektøren vil i sak om konkurransegrunnlag be om å øke prosjektets ramme i henhold til kalkylen, og innarbeide dette i økonomiplan for 2024-2027.⁵

For ytterligere opplysninger viser fylkesdirektøren til egen sak om konkurransegrunnlag for Skeisvang vgs som fremmes parallelt med denne saken.

Sola vgs: Oppgradering av teknisk anlegg og arealer

Det ble i 2022 satt i gang noe oppgradering av arealer, slik at skolen kunne ta imot en ny parallell innen utdanningsprogrammet teknologi- og industrifag (TP) innværende skoleår. Byggearbeidene, som fortsetter i 2023 og 2024, er delt opp i flere trinn, slik at skolen kan være i bruk hele tiden.

Oppgradering av det tekniske anlegget i den eldste delen av skolen er i gang. Det er i økonomiplan 2023-2026 satt av 158,07 mill. kroner til arbeidet som skal være ferdig i 2024. Fylkeskommunen har inngått avtale om å leie undervisningslokaler for perioden det tekniske anlegget skal oppgraderes.

Behov for økt kroppsøvingsareal er tenkt løst ved økt leie av haller i området. Fylkesdirektøren er i kontakt med flere tilbydere av kroppsøvings- og idrettsarealer der avtalene med Sola kommune er utløpt.

⁴ FT-sak 96/2021 [Rom- og funksjonsprogram for Skeisvang vgs](#) og [protokoll](#)

⁵ FT-sak 31/2023 [Skeisvang vgs. – Nybygg og rehabilitering, alternativvurdering](#) og [protokoll](#)

Rehabilitering av glasstak er vedtatt og det er satt av 15 mill. kroner. Arbeidet skal være ferdig i 2025.

Det arbeides også med leieareal til droneundervisningen.

Kan skolen utvides? Skoletomten er eid av Rogaland fylkeskommune og det er mulighet for utvidelse av skolen i tilknytning til eksisterende bygningsmasse. Dette vil bli utredet videre.

SOTS: Rehabilitering og utbygging for VGO for voksne og Fagskolen Rogaland

I økonomiplanen for 2023-2026 er det satt av 252,27 mill. kroner til rehabilitering og nybygg. Arbeidet er planlagt ferdig til skoleåret 2028/2029. Framdriften *kan* bli påvirket av to ulike forhold: Endret prioritering av investeringsprosjekter og konsekvenser av vedtak i «Byskolesaken».

Endret prioritering

På grunn av økte kostnader i andre utbyggingsprosjekt, vil fylkesdirektøren foreslå å utsette oppstart for det vedtatte rehabiliteringsprosjektet på SOTS. I FT-sak 22/2023 Prioritering av investeringsprosjekter skriver fylkesdirektøren:

Fylkesdirektøren skal utrede nærmere fremtidig lokalisering av fagskolen, med sikte på å ha på plass permanente lokaler senest innen 2031/2032. Videre skal det foregå flere utredninger om byskolene i Stavanger, herunder blant annet universell utforming og tilgjengelighet for elever og ansatte ved Kongsgård og lokalisering av videregående opplæring for voksne. Som følge av dette ser fylkesdirektøren at det kan bli nødvendig å endre fremdriften for disse prosjektene og vil komme tilbake til dette i kommende økonomiplan.

Konsekvenser av vedtak i «Byskolesaken»

Parallelt med rullering av skolebruksplanen 2022 la fylkesdirektøren fram en egen sak om alternativer til rehabilitering av tre byskoler i Stavanger; den såkalte «Byskolesaken». I denne saken pekte fylkesdirektøren på noen langsiktige retningsvalg, og at ytterligere utredning vil være nødvendig. Når det gjelder SOTS, vedtok de folkevalgte følgende:

Framtidig lokalisering av fagskolen Rogaland, avd. Stavanger, utredes nærmere, i form av parallelle mulighetsstudier med tidligkalkyler på Kalhammaren og annen egnet tomt, med sikte på å ha på plass permanente lokaler senest innen 2031/2032.

Det utarbeides en sak som beskriver fordeler og ulemper ved å skille den delen av fagskolen og VGO for voksne som nå er lokalisert på SOTS, både organisatorisk og fysisk. Denne prosessen må ses i sammenheng med og ta hensyn til leieavtalen i Byfjordparken 17

Lokalisering av VGO for voksne i Stavangerregionen utredes nærmere.

Fylkesdirektøren utreder i første omgang de to første punktene. Punkt 3 er avhengig av de vurderingene som kommer fram under spørsmål 2. Utredningen om framtidig

lokalisering av Fagskolen, avd. Stavanger vil bli fremmet for de folkevalgte i 2024. Når det gjelder fordeler og ulemper med å skille fagskole og VOV, vil fylkesdirektøren fremme en sak høsten 2023.

Annet

- Brakkene på pynten er planlagt sanert i løpet av 3. kvartal 2023.
- Byggeperioden for byggetrinn 2 (BT2) på Godalen er forlenget med et halvt år. Dette vil likevel ikke berøre Vg2-elevene på SOTS som flytter over til Godalen høsten 2023 som planlagt.

St. Olav vgs: Rehabilitering og nybygg

Fylkesdirektøren la 4. oktober 2022 fram en orienteringssak for FT om rehabilitering av St. Olav med kalkyler.⁶ Bygget i Wessels gate foreslås revet og erstattet med et litt større og mer funksjonelt nybygg. Prosjektet inkluderer etablering av et nytt bibliotek og utvidelse av eksisterende kroppsøvingsareal. Øvrig behov omtales, men er ikke lagt inn i økonomiplanen.

Det er foreslått avsatt kr 204,79 mill. i økonomiplan 2023-2026, med planlagt ferdigstilling i 2026.

Endret prioritering

På grunn av forsinket reguleringsbehandling i Stavanger kommune og økte kostnader i andre utbyggingsprosjekt, har fylkesdirektøren foreslått å utsette oppstart for det vedtatte rehabiliteringsprosjektet på St. Olav. I FT-sak 32/2023 Prioritering av investeringsprosjekter skriver fylkesdirektøren:

Slik saken nå foreligger, med forlenget saksbehandlingstid i Stavanger kommune, vil fylkesdirektøren anbefale at man utsetter oppstarten av byggearbeidene til påsken 2025 – altså med ett år.

Stavanger katedralskole avd. Kongsgård: Elevkantine og bedre tilgjengelighet

For å dekke behov for kantine, er det inngått avtale med Camar Eiendom om leie av deler av Norges Bank-bygget. Tilpasninger er krevende på grunn av verneforhold. Kantinen ble tatt i bruk januar 2023. Det er også etablert noen lærerarbeidsplasser, samt kontor for bibliotekar og IT-elevstøtte i Norges bank-bygget. Det arbeides også med å få på plass et «stillerom», men dette er krevende på grunn av forhold i bygget.

På grunn av vernestriksjoner er det ikke mulig å etablere klasserom i bankbygget på Domkirkeplassen.

⁶ FT-sak 114/2022 [St. Olav vgs – Rehabiliteringsplan](#) og [protokoll](#)

Konsekvenser av vedtak i «Byskolesaken»

Parallelt med rullering av skolebruksplanen 2022 la fylkesdirektøren fram en egen sak om alternativer til rehabilitering av tre byskoler i Stavanger; den såkalte «Byskolesaken». I denne saken pekte fylkesdirektøren på noen langsiktige retningsvalg, og at ytterligere utredning vil være nødvendig. Når det gjelder Kongsgård, vedtok de folkevalgte følgende:

Opplæringsutvalget legger til grunn at Kongsgård fortsatt skal kunne drives som en videregående skole. Utvalget ber om å få framlagt en sak som beskriver hvordan universell utforming og tilgjengelighet blir ivaretatt for elever og ansatte.

Fylkesdirektøren er i gang med arbeidet, og legger frem statusoppdatering om tilgjengelighet parallelt med denne saken. I samme sak bes det også om midler til videre utredninger, noe som må sees i sammenheng med revidert budsjett per juni.

Strand vgs: Rehabilitering og 60 nye elevplasser til YF

Opprinnelig var Strand besluttet utbygget med 150 nye elevplasser: 90 innen SF og 60 innen YF. Økte kostnader og redusert behov for elevplasser til SF medførte at prosjektet ble nedskalert. I økonomiplanen for 2023-2026 ble det derfor lagt til grunn at skolen bygges ut for 60 nye elevplasser på yrkesfag (TP og EL). Videre skal fellesarealene utvides.

I økonomiplanen for 2023-2026 er det satt av 258,98 mill. kroner. Fylkesdirektøren har i programmeringsfasen utarbeidet grove kalkyler som viser at kostnadene for prosjektet vil ligge over vedtatt ramme med om lag 50 mill. kroner. Økningen kommer som følge av behovet for å rehabilitere verkstedarealene det flyttes ut av. Fylkesdirektøren omtalte dette i sak om rom- og funksjonsprogram, som ble vedtatt i april 2023. Prosjektet ble også omtalt i FT-sak 32/23 Bygg- og eiendomsavdelingen – Prioritering av investeringsprosjekter, der fylkesdirektøren skrev:

Å rehabilitere verkstedene vil redusere behovet for leide arealer og/eller redusere arealavviket oppsummert i areal- og funksjonsrapporten. Prosjektet vil gjennomgå en usikkerhetsanalyse med en detaljert kalkyle i forprosjektfasen, men det er i denne fasen gjennomgått kalkyler på et så detaljert nivå som mulig som viser at prosjektet trenger en økt bevilgning på inntil 50 mill. kroner. Fylkesdirektøren vil i sak om konkurransegrunnlag komme tilbake med en nøyaktig kalkyle.

Kroppsøvings- og idrettsarealer

I FT-sak 113/22 Strand videregående skole – Utfordringer med planlagt utbygging og mulige løsninger peker fylkesdirektøren også på at eksisterende arealer for

kroppsøving er små med lav takhøyde, samt at skolen har få garderober.⁷ Fylkestinget har i økonomiplan 2023-2026 avsatt 30 mill. kroner i 2025 til igangsetting av arbeidet med ny idrettshall ved Strand vgs.

Fylkesdirektøren arbeider med å se på aktuelle løsninger for kroppsøvingsarealer, og vil komme tilbake til dette i en egen sak høsten 2023.

Vardafjell vgs: Rehabilitering tak

Det er i økonomiplanen 2023-2026 foreslått at taket på skolen rehabiliteres, og det er avsatt kr 15 mill. til dette. Arbeidet skal være ferdig i 2025.

Øksnevad vgs: Rehabilitering og nybygg for 60 nye elevplasser innen yrkesfag

Øksnevad vgs. var opprinnelig vedtatt bygd ut med 60 elevplasser innen yrkesfag. I det vedtatte rom- og funksjonsprogrammet (FT-sak 8/23) økte fylkesdirektøren antallet til 75, hvorav 60 var på Vg1 og 15 på Vg2. Fylkesdirektøren redegjorde om at økningen kom som følge av at ett verksted til Vg1 er tilstrekkelig for to klasser, og at det derfor ville være naturlig å øke med én parallell på skolen. Det er satt av 143,64 mill. kroner i økonomiplanen for 2023-2026, og arbeidet er planlagt ferdigstilt til skoleåret 2026/2027.

Skolen arbeider nå med å utrede tilbudet innen landbruksfag i Rogaland, muligheten for etablering av en agronomutdanning for voksne, fagbrev innen landbruk og eventuelt et fagskoletilbud, i tråd med fylkestingets vedtak. Skolen vil også avklare behovet for skogfaglig kompetanse i Rogaland. Rapporten fra dette arbeidet vil, sammen med Norconsults areal- og funksjonsanalyse, ligge til grunn for videre rehabilitering og utvidelse av skolen, og sees ikke i sammenheng med nytt verkstedbygg til BA.

Dimensjonering av gårdsdrift og samhandling mellom gårdsdrift og skoledrift utredes av Norsk Landbruksrådgivning. Sluttrapport blir forhåpentligvis levert i løpet av våren 2023.

Øksnevad-rådet, som har jobbet med visjon og framtidsplaner for skolen, la fram en sluttrapport for prosjektet våren 2023.⁸ Fylkesdirektøren vil komme med forslag til oppfølging av dette arbeidet i en egen sak.

Ølen vgs: Rehabilitering innendørs og utendørs

Innvendig rehabilitering ble ferdigstilt i 2022.

⁷ FT-sak 113/2022 [Strand vgs – Utfordringer med planlagt utbygging og mulige løsninger](#) og [protokoll](#)

⁸ [Øksnevad-rapporten 28032023](#)

Utvendig rehabilitering ferdigstilles i løpet av tredje kvartal 2023 og inkluderer rehabilitering av tak og fasader, nye rømningstrapper og glassarbeid.

Åkrehamn vgs: Rehabilitering av diverse arealer

Arbeidene på Åkrehamn er ferdigstilt. Gymsalen i C-bygget bygd om til bruk for tilrettelagt opplæring, og fellesfunksjonene er samlokalisert i A-bygget. I tillegg har deler av uteområdet fått en oppgradering.

Skolen har tatt imot en ekstra klasse i EL Vg2. Fylkesdirektøren vil vurdere om det er nødvendig med tilpasning eller ombygging knyttet til elevtallsvekst og endret søkemønster.

4. Fylkesdirektørens vurderinger

Fylkesdirektøren har i denne saken beskrevet pågående prosjekter. De fleste prosjektene drives fram etter planen, men enkelte endringer i noen av prosjektene, samt mer kompliserte prosjekt, driver det samlede investeringsnivået oppover. Fylkesdirektøren foreslo visse omprioriteringer ved revidering av budsjettet i april 2023. Det kan bli aktuelt å foreslå ytterligere omprioriteringer i kommende revideringer av budsjettet.

Generell tilflytting og flere flyktninger fra Ukraina fører til at elevtallet øker mer og raskere enn tidligere forutsett, spesielt i midtfylket. Det legger press på dagens undervisningsarealer og det vil være behov for å øke kapasiteten raskere og mer enn planlagt. Endret søkemønster, fra studieforbereidende til yrkesfaglige utdanningsprogram legger press på verkstedsfasiliteter i hele fylket, og er særlig prekært i nordfylket.

Fortsatt er videregående opplæring for voksne (VOV) vanskelig å dimensjonere fremover. Søking til VOV er avhengig av mange faktorer, som situasjonen på arbeidsmarkedet og antall flyktninger til fylket. Også når det gjelder Fagskolen Rogaland er det krevende å komme med presise anslag på antall studenter. Her er det særlig situasjonen på arbeidsmarkedet som har betydning for søkingen.

Gitt endring i søkemønster og økt volum, vil fylkesdirektøren omtale flere nye tiltak i rullering av skolebruksplanen 2023 som fremmes høsten 2023. Det gjelder følgende:

- Vurdere ombygging/påbygging av undervisningslokaler ved enkelte skoler i midtregionen i tråd med den økte søkingen til utstyrskrevede utdanningsprogram
- Utnytte leide verkstedlokaler i midtregionen
- Vurdere leie av lokaler opp mot utbygging av egne lokaler
- Vurdere behov for å øke antall elevplasser i forbindelse med fullføringsreformen

Enkelte tiltak bør gjennomføres umiddelbart og eventuelt vedtas i revidert budsjett i juni 2023. Det gjelder følgende:

- Karmsund vgs og Fagskolen Rogaland avd. Haugesund:

- Ombygging av verksteder og leie av modulbygg
- Sanering av maskinparken og nytt dekke
- Utvidet leie av kroppsøvingsareal. Gjelder primært midtfylket.

5. Konklusjon og forslag til vedtak

Økt behov for elevplasser og verkstedsfasiliteter utover tidligere anslag, innebærer at utgiftene til ombygging, utbygging og leie vil øke. Dette må vi ta høyde for i kommende økonomiplaner. Det er viktig for fylkesdirektøren å være i forkant når det gjelder dimensjoneringsarbeidet, både pga. et betydelig økt arealbehov, men også fordi utstyr til de utstyrskrevene utdanningsprogrammene har en høy kostnad og til dels lang bestillingstid.

I rullering av skolebruksplanen 2023 som legges fram til høsten, vil pågående og nye prosjekt bli grundig omtalt.

Skolebruksplanen 2022 – statusrapport pr. juni 2023 tas til orientering.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2022/6991-16
Saksbehandler: Bjarne Bjørnsen
Avdeling: Seksjon fag- og organisasjonsstøtte - opplæring

Øremerket statlig driftstilskudd for høyere yrkesfaglig utdanning i Rogaland - orientering om fordeling - 2022

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
19/2023	16.05.2023	Yrkesopplæringsnemnda
45/2023	22.05.2023	Fylkesrådet for funksjonshemmede
35/2023	22.05.2023	Ungdommens fylkesråd
27/2023	23.05.2023	Opplæringsutvalget
108/2023	06.06.2023	Fylkesutvalget

Sammendrag

I flg. lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) § 3 skal fylkeskommunen sørge for at det tilbys akkreditert fagskoleutdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt.

Fylkestinget vedtok bl.a. i sak FT 100/2020 at fylkesdirektøren hvert år må fremme sak til fylkesutvalget som beskriver forvaltningen og tildelingen.

Fylkesdirektørens innstilling

Tildeling og fordeling av øremerket statlig driftstilskudd for høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoler) i Rogaland for 2022 – tas til orientering.

Gunn Claire Westad
fylkesdirektør

Eiliv Fougner Janssen
fylkesopplæringssjef

Bakgrunn for saken

I flg. lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) § 3 skal fylkeskommunen sørge for at det tilbys akkreditert fagskoleutdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt.

Fylkeskommunen får tildelt øremerkede midler til høyere yrkesfaglig utdanning over Statsbudsjettet, og har ansvar for å fordele midler til høyere yrkesfaglig utdanning som samsvarer med kompetansebehovene lokalt, regionalt og nasjonalt. I retningslinjer for tilskudd til drift av fagskoler slår Kunnskapsdepartementet fast at det er opp til den enkelte fylkeskommune å fastsette kriterier som legges til grunn for fordeling av midler til fagskolene. Det står også at fylkeskommunene skal bidra til et mangfold av private og offentlige tilbydere.

Problemstilling

Kunnskapsdepartementet har fastsatt retningslinjer for tilskudd til drift av fagskoler. Retningslinjene gjelder for fylkeskommunenes forvaltning av tilskuddsordningen for driftsmidler til fylkeskommunale og private fagskoler, og skal bidra til at forvaltningen blir så lik som mulig på tvers av fylkeskommuner.

Det er opp til den enkelte fylkeskommune hvilke kriterier som legges til grunn for fordelingen av tilskudd til fagskolene. Fylkeskommunene skal bidra til et mangfold av private og offentlige tilbydere. Videre skal fylkeskommunene sørge for at det tilbys høyere yrkesfaglig utdanning i samsvar med behov for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt, jf. lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) § 3.

Saksopplysninger

I Rogaland hadde vi i 2022 fem fagskoler som fikk tildelt øremerket statlig driftstilskudd; Fagskolen Rogaland (vår egen fagskole), AOF fagskolen, Din Kompetanse fagskole AS, Folkeuniversitetets fagskole og Kunsts skolen i Stavanger.

Kunsts skolen i Stavanger er av de skolene som også før 2018 fikk tilskudd over Kunnskapsdepartementets budsjett, tidligere kap. 276 post 72. Disse fagskolene er i en særstilling, blant annet fordi de fleste av dem er små og har et nasjonalt nedslagsfelt.

I behandlingen av statsbudsjettet for 2022 vedtok Stortinget at fylkeskommunene ikke kan omprioritere grunntilskuddet og det resultatbaserte tilskuddet som er knyttet til disse fagskolene, men må overføre tilskuddet til respektive skolene. Det er også bestemt at dette fortsatt skal gjelde inntil videre.

Fagskolen Rogaland har tilbud innen helse- og oppvekstfag, ledelsesfag, tekniske fag og maritime fag.

AOF-Fagskolen har tilbud innen helse- og oppvekstfag, ledelsesfag og HMS.

Din Kompetanse AS har tilbud innen helse- og oppvekstfag og pedagogiske fag.

Folkeuniversitetets fagskole har tilbud for logistikk-koordinator.

Fylkesdirektørens vurderinger

Alle fagskolene i Rogaland har et godt og vidt spekter av utdanninger, både som svarer til departementets forventninger og krav og som dekker arbeidslivets behov, både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Det er fra nasjonalt hold forventet et økt behov for studieplasser innen høyere yrkesfaglig utdanning, men midlene som tildeles dekker på langt nær utdanningsinstitusjonenes og markedets behov.

For å kunne svare til fagskolelovens kriterier om at fylkeskommunene skal sørge for et mangfold av private og offentlige tilbydere, har fylkesdirektøren derfor valgt å sørge for at alle søkerne av midler fikk noe, men langt fra alt de søkte om.

Både Fagskolen Rogaland og Kunstsolen i Stavanger får i tillegg midler fra fylkeskommunens frie midler. Fagskolen Rogaland får midler over budsjettet til opplæringsavdelingen og Kunstsolen i Stavanger får midler over budsjettet til Kultur- og næringsavdelingen.

Tildelingen for 2022 ser da slik ut:

	Statlig tilskudd	Fylkeskommunalt driftstilskudd
Kunstsolen i Stavanger	5 715 000	638 000
AOF Fagskolen	26 569 649	
Din Kompetanse AS	3 000 024	
Folkeuniversitets fagskole	307 800	
Fagskolen Rogaland	60 520 816	1 740 000
Sum 2022:	96 113 289	2 378 000

Fylkesdirektøren vil komme med en ny sak om forvaltning av øremerket statlig driftstilskudd til høyere yrkesfaglig utdanning i løpet av 2023.

Konklusjon

Tildeling og fordeling av øremerket statlig driftstilskudd for høyere yrkesfaglig utdanning i Rogaland for 2022 – tas til orientering.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2023/34095-1
Saksbehandler: Elliv Fougner Janssen
Avdeling: Opplæringsavdelingen

Øksnevad-visjonen, ideer og innspill om Øksnevad vgs' faglige utviklingsmuligheter innen landbruks- og naturbruksfag

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
20/2023	16.05.2023	Yrkesopplæringsnemnda
36/2023	22.05.2023	Ungdommens fylkesråd
46/2023	22.05.2023	Fylkesrådet for funksjonshemmede
28/2023	23.05.2023	Opplæringsutvalget
53/2023	13.06.2023	Fylkestinget

Vedlegg:

- 1 visjonsrapport_Øksnevad_vgs_150123 (002)

Sammendrag

I FT-sak 147/2021– Rullering av skolebruksplanen 2022 vedtok fylkestinget følgende verbalpunkt knyttet til Øksnevad videregående skole:

Opplæringsutvalget ber fylkesrådmannen om å legge fram en sak som beskriver utviklingsmulighetene for Øksnevad videregående skole som et tydeligere tilbud innenfor landbruksfag i Rogaland. Herunder muligheten for etablering av en agronomutdanning for voksne, fagbrev innen landbruk og eventuelt et fagskoletilbud. Opplæringsutvalget ber i samme sak om en vurdering av hvordan gårdsdriften ved skolen kan organiseres for å støtte best mulig opp om elevenes læring.

Våren 2022 opprettet fylkesdirektøren en bredt sammensatt arbeidsgruppe for å jobbe med disse problemstillingene. Opplæringsutvalget fikk en presentasjon av status for prosjektet i sitt møte 4. oktober 2022. Endelig rapport (vedlagt) ble presentert på opplæringsutvalget sitt møte 28. mars 2023.

Resultatet av arbeidet ble blant annet en visjon for Øksnevad vgs som lyder:

Landets mest jordnære og matnyttige arena for læring, mestring og utvikling

Fylkesdirektørens innstilling

For å jobbe med anbefalingene som kommer fram i rapporten foreslår fylkesdirektøren følgende:

1. Det opprettes en prosjektstilling med varighet på 2 år for å jobbe med anbefalingene i rapporten fra Øksnevadvisjonen. Kostnadene til stillingen legges inn i årsbudsjett 2024 og økonomiplan 2024-2027.
2. Fylkesdirektøren legger inn oppfølging av Øksnevadvisjonen som et eget punkt i skolebruksplanen.
3. Fylkesdirektøren legger fram en egen sak for opplæringsutvalget om hvordan gårdsdriften kan organiseres.

Gunn Claire Westad
Fylkesdirektør

Eiliv Fougner Janssen
Fylkesopplæringssjef

Bakgrunn for saken

Fylkesdirektøren har blitt bedt om å se på utviklingsmulighetene til Øksnevad vgs. I den forbindelse ble det våren 2022 opprettet en bredt sammensatt arbeidsgruppe som har jobbet med ulike problemstillinger, og sett på skolen posisjon og relevans som kompetanseleverandør til landbruksnæringen i regionen.

Arbeidsgruppen presenterte status for prosjektet i opplæringsutvalgets møte i oktober 2022. Endelig rapport ble lagt fram i opplæringsutvalgets møte i mars 2023. Arbeidet har blant annet resultert i en visjon for det videre arbeidet ved skolen ettersom Øksnevad vgs. i liten grad oppleves som en leverandør av kompetanse til landbruket i Rogaland. Dette underbygges av de innspillene som har kommet fram fra Øksnevadrådet som er omhandlet i rapporten.

Problemstilling

I FT-sak 147/2021 ba fylkestinget om at opplæringsutvalget bestiller en sak som beskriver utviklingsmulighetene til Øksnevad vgs. Skolens posisjon og rolle i landbruksfaget, muligheter for fagskoletilbud og hvordan gårdsdriften kan organiseres for å støtte elevenes læring er alle områder som ønskes belyst. Fylkesdirektøren har satt ned en bredt sammensatt arbeidsgruppe som har levert en rapport hvor det pekes på flere forhold som kan bidra til framtidsvisjonen for skolen.

I dette saksframlegget legger fylkesdirektøren fram forslag til hvordan arbeidet med anbefalingene fra rapporten kan løses. De folkevalgte bes ta stilling til forslagene til vedtak.

Saksopplysninger

I FT-sak 147/2021– Rullering av skolebruksplanen 2022 vedtok fylkestinget følgende verbalpunkt knyttet til Øksnevad videregående skole:

Opplæringsutvalget ber fylkesrådmannen om å legge fram en sak som beskriver utviklingsmulighetene for Øksnevad videregående skole som et tydeligere tilbud innenfor landbruksfag i Rogaland. Herunder muligheten for etablering av en agronomutdanning for voksne, fagbrev innen landbruk og eventuelt et fagskoletilbud. Opplæringsutvalget ber i samme sak om en vurdering av hvordan gårdsdriften ved skolen kan organiseres for å støtte best mulig opp om elevenes læring.

Våren 2022 opprettet fylkesdirektøren en brett sammensatt arbeidsgruppe for å jobbe med ovennevnte problemstillinger. Arbeidsgruppen har både presentert status for arbeidet og lagt fram sluttrapport i opplæringsutvalget. I sluttrapporten foreslås blant annet følgende visjon for Øksnevad vgs:

Landets mest jordnære og matnyttige arena for læring, mestring og utvikling

På side 26 i [matstrategien](#) for Rogaland utarbeidet av Rogaland fylkeskommune er følgende nevnt om Øksnevad vgs:

Øksnevad videregående skole ligger midt i matfatet Jæren og har alle forutsetninger for å bli en naturbruksskole på ledende, nasjonalt nivå. Fylkeskommunen anerkjenner at skolen enn så lenge ikke svarer ut dagens behov i jordbruket, og det er igangsatt et arbeid med en omstilling av skolen for å gi et tydeligere tilbud innenfor landbruksfag i Rogaland. Herunder muligheten for etablering av en agronomutdanning for voksne, fagbrev innen landbruk og eventuelt et fagskoletilbud. En omstilling av Øksnevad skole, slik at den blir den skolen for jordbruket Jæren og Rogaland fortjener, vil være en prioritert oppgave for fylkeskommunen. Gjennom dette arbeidet skal fylkeskommunen vise at vi også har endrings- og omstillingsvilje på egne vegne, og at vi bruker denne til å øke tilgangen til god jordbruksfaglig kompetanse i fylket.

Rapporten fra arbeidsgruppen er vedlagt saksframlegget, og fylkesdirektøren velger å vise til denne for utfyllende informasjon. Innspill fra flere aktører i næringen er gjengitt i rapporten som beskriver hvilken status skolen har i dag. Her er noen punkter som oppsummerer behovet for å vurdere hvordan skolen kan utvikles i tiden framover:

- Uro blant ledende bønder i regionen over Øksnevad vgs sin svake posisjon
- Øksnevad vgs vurderes som umoderne målt mot hvordan en moderne gård drives
- Lite relevans for landbruksnæringen
- Stor endringstakt i næringen
- Utviklingen kan være et resultat av mangel på positive ambassadører for skolen – både blant elever (tidligere og nåværende), ansatte, rådgivere, bønder, industrien etc.

Rapporten peker også på flere muligheter for skolen som ligger i en region med bred landbruksfaglig kompetanse:

- Sterk vilje blant bønder til å bistå Øksnevad vgs i videreutvikling
- Stor tro på dagens plattform som grunnlag for å ta en nasjonalt ledende posisjon som landbruksskole
- Andre videregående skoler har tatt store steg i en mer (tids)riktig retning – både når det gjelder omdømme, attraktivitet og faglig relevans.
- Store miljøer i regionene som en kan henge seg på

Fylkesdirektørens vurderinger

Fylkesdirektøren vurderer at arbeidet med Øksnevadvisjonen treffer sentrale problemstillinger som man må adressere i tiden framover. Følgende faktorer vurderes som avgjørende og er omtalt i rapporten:

1. **Å gjøre ingenting er også et valg** – en videreføring av dagens løsning for Øksnevad vgs vil gradvis svekkes skolens rolle i verdikjeden og etterfylningen av riktig kompetanse til sektoren.
2. **Eierskap** - Eierskap til Øksnevad vgs hos bonden og bondeorganisasjonene samt involvering og engasjement fra elevene er grunnsteinene i det nye som må komme.
3. **Samarbeid** - de gode utdanningstilbudene som vil treffe behovene i landbrukssektoren/naturbruk, krever samarbeid med de viktigste aktørene i verdikjeden.
4. **Opp med lyden** - Øksnevad jobber med utfordringer som regionen, landet og verden trenger bedre svar på. Bærekraftengasjementet er sterkt hos de unge. Flere må få kunnskap om det Øksnevad vgs byr på.
5. **Utgått på dato** - Et sterkt og moderne landbruksrelatert utdanningstilbud tett koblet på næringslivet vil skape et grunnlag for nye (og flere) arbeidsplasser.
6. **Styrk kollegiet** - et godt team internt på skolen er avgjørende for å skape endringsvilje og endringskraft fram mot nye felles mål.

Konklusjon

Vedlagte rapport fra Øksnevadvisjonen viser at bestillingen i behandlingen av FT-sak 147/2021 var både relevant og viktig. Dersom det opprettes en prosjektstilling for å jobbe med anbefalingene i rapporten, vil man kunne jobbe helhetlig med utfordringene som trekkes fram. Målet er at Øksnevad videregående skole skal framstå som en relevant kompetanseleverandør for jordbruksnæringen i regionen.

Forslag til vedtak

1. Det opprettes en prosjektstilling med varighet på 2 år for å jobbe med anbefalingene i rapporten fra Øksnevadvisjonen. Kostnadene til stillingen legges inn i årsbudsjett for 2024 og økonomiplan 2024-2027.
2. Fylkesdirektøren legger inn oppfølging av Øksnevadvisjonen som et eget punkt i skolebruksplanen.
3. Fylkesdirektøren legger fram en egen sak for opplæringsutvalget om hvordan gårdsdriften kan organiseres.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2023/30705-1
Saksbehandler: Torill Evy Thune
Avdeling: Seksjon opplæring i skole OPS

Topp-og forskerlinjer - Konsekvenser av budsjettkutt

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
47/2023	22.05.2023	Ungdommens fylkesråd
55/2023	22.05.2023	Fylkesrådet for funksjonshemmede
29/2023	23.05.2023	Opplæringsutvalget
54/2023	13.06.2023	Fylkestinget

Sammendrag

Økonomiplanen 2023- 2026 (sak 7/2022) var til behandling i Fylkestinget (FT) 13.12.2022. Her var det lagt inn en innsparing på 1,5 millioner på forsker- og topplinjer ved seks videregående skoler.

Fylkesdirektøren vil i denne saken redegjøre for hvilke eventuelle konsekvenser budsjettkuttet får for tilbudet på topp- og forskerlinjene ved de seks videregående skolene.

Fylkesdirektøren vurderer at budsjettkuttet vil gi vesentlige konsekvenser for tilbudet ved topp- og forskerlinjene.

Fylkesdirektørens innstilling

Redegjørelsen om konsekvenser av kutt tas til orientering.

Gunn Claire Westad
fylkesdirektør

Eiliv Fougner Janssen
fylkesopplæringssjef

Bakgrunn for saken

I FT sak 7/2022 om økonomiplanen for 2023-2026 ble det vedtatt en reduksjon i tilskuddet til topp- og forskerklassene på 1,5 millioner.

Følgende vedtak i saken:

«Forskerklassene er et viktig tilbud for å sikre mangfold, tilpasset opplæring for alle og satsing på realfagene. Det forutsettes at tilbud om forskerlinjer blir opprettholdt innenfor skolenes egne driftsrammer. Dersom reduksjonen i tilskuddet vil føre til en vesentlig omlegging eller kutt i dette tilbudet, bes det om at dette blir lagt fram i egen sak»

Vi har i Rogaland seks skoler som tilbyr opplæring på topp- og forskerlinjer.

Problemstilling

Fylkesdirektøren vil i denne saken redegjøre for hvilke konsekvenser budsjettkuttet får for tilbudet på topp- og forskerlinjene ved de seks videregående skolene.

Saksopplysninger

Topp- og forskerlinjene er et viktig tilrettelagt tilbud for elever som er særlig motiverte og nysgjerrige, og vil kunne gi et tilbud tilpasset elever som presterer høyt og har et stort læringspotensial. Tilbudet om topp- og forskerlinjene i Rogaland er en viktig ekstrasatsing som ivaretar relevans, dybdelæring og tilpasset opplæring.

Følgende skoler i Rogaland tilbyr topp- og forskerlinjer:

Skoler	Topp- og forskerlinjer
Stavanger Katedralskole	Realfag
St.Olav vgs	Realfag
Sandnes vgs	Realfag
Hetland vgs	Samfunnsfag: Innovasjon, økonomi og ledelse
Vardafjell vgs	Realfag
Strand vgs	Entreprenørskap med blå linje (Marin)

Opplæringen på topp- forskerlinjene i Rogaland gir elevene en bredere kompetanse innen teknologi, realfag, innovasjon, økonomi og ledelse. Topp- og forskerklassene er kjent for et sterkt fagmiljø og er i mange tilfeller en drivkraft i skole- og læringsmiljøet. Elevundersøkelsen viser høy trivsel og motivasjon i topp- og forskerklassene. Elevene fremhever seg gjennom et godt læringsmiljø og har gode muligheter for utvikling.

Skolene med topp- og forskerklasser samarbeider tett med lokalt næringsliv. Her får elevene delta i dagsaktuelle prosjekter som er fremtidsrettet innenfor teknologi, energi, miljø og innovasjon.

Skolene samarbeider med universitet og høyskolesektorer lokalt i Rogaland (UiS, BI etc). Her får elevene smake på universitetsfag, ta eksamen og starte på sin videre universitetsutdanning ved at de har mulighet til faglig fordypning og forsert løp.

Ved å være elev ved topp- forskerklassene i Rogaland får elevene mulighet til å oppnå større bredde i fagkompetansen som de har med seg videre i høyere utdanningsløp.

Skolene rapporterer at elevene på topp- forskerlinjene får en sterk tilknytning til forskningsmiljø lokalt og at de utvikler større arbeidskapasitet gjennom forsering av fag og fordypning i relevante og stimulerende oppgaver.

En viktig del av det å være elev på topp- forskerlinjene er faglige studieturer i Norge og utland, med påfølgende prosjektarbeid.

I FT sak 7/2022 ble det vedtatt i revidert budsjett at bevilgningen til topp- forskerlinjene skal reduseres med til sammen 1,5 millioner.

Fylkesdirektøren foreslår følgende ny fordeling av midler:

	Tildeling per. nå	Spare 1 500 000	Tildeling 2023
Stavanger katedralskole	738 000	284 000	454 000
St.Olav vgs	738 000	284 000	454 000
Sandnes vgs	738 000	284 000	454 000
Hetland vgs	738 000	284 000	454 000
Vardafjell vgs	475 200	175 200	300 000
Strand vgs	448 800	188 800	260 000
Total bevilgning:	3 876 000	1 500 000	2 376 000

Tilbud om topp -forskerlinjer kan vanskelig bli opprettholdt innenfor skolenes egne driftsrammer. Reduksjonen i tilskuddet vil føre til en vesentlig omlegging eller kutt i det tilbudet skolene kan gi elevene. Fem av de seks skolene rapporterer at de allerede drifter deler av topp- og forskerlinjene innenfor egne midler.

Skolenes rapport om konsekvensene av reduksjonen i tilskuddet:

Overordnet beskriver skolene at kvaliteten på tilbudet de har i dag vil gå ned. Skolene etterstreber høy kvalitet i tilbudet og ved kutt i tildeling av midler vil helheten i tilbudene bli redusert og tilbudet blir dermed dårligere, se tabell under.

Følgende går igjen hos de fleste skolene:

- **Nedgang i antall klasser**

Skolene vil måtte nedskalere tilbudet og kutte i antall klasser og dermed i antall elever som vil få tilbud på topp- og forskerlinjene. Noen skole vil da bare kunne gi tilbud på vg1 og vg2 og ikke et gjennomgående tilbud alle tre årene slik som i dag.

- **Reduksjon i samarbeid med UH-sektoren**

Skolene rapporterer at ved et kutt med reduserte midler må det vurderes å redusere samarbeid med UH-sektoren, da en betydelig sum av tilskuddet går til å lønne forelesere og avlegge eksamen på universitet og høyskole. Dermed vil ikke elevene få tilbud om forsert løp og de får heller ikke fordype seg i relevante og stimulerende oppgaver som knytter dem til lokale forskningsmiljø.

Samarbeidet skolene har med UH-sektoren er særlig viktig i tilbudet om tilpasset opplæring for elever med høyt læringspotensial og for elever som er høyt motiverte. I tillegg kan det bli reduksjon i tilbudet ved bl.a. UiS om faglig fordypning tilpasset videregående opplæring. Et redusert samarbeid med UiS vil kunne være uheldig for realfagsrekrutteringen i regionen.

- **Ekstern kompetanse, faglige studieturer i inn- og utland og undervisningsmateriell**

Et budsjettkutt vil medføre redusert bruk av eksterne foredragsholdere/ekstern kompetanse. Skolene samarbeider med lokalt næringsliv og eksterne samarbeidspartnere om ulike prosjekter og ved diverse studieturer og ekskursjoner både på og utenfor skolen. Elevene får muligheten til å møte rollemodeller og gode fagpersoner i lokalt næringsliv. Uten midler vil dette bli vanskelig, da midler fra tilskuddet bl.a. går til å lønne foredragsholdere samt å transportere elever til og fra bedrifter.

Flere av prosjektene krever ulikt undervisningsmateriell og læringsarenaer spesifikt knyttet til topp- og forskerlinjene. Et kutt i dette vil forringe og/eller redusere helt læringseffekten av prosjektene.

Ekskursjoner/Studieturer i inn- og utland vil også bli nedskalert. Dette er en viktig faktor for at elevene skal få mulighet for egen utvikling og få se/oppleve relevans.

- **Programfagtilbud på skolen**

Det signaliserte kuttet vil kunne medføre redusert programfagstilbud for topp-forskerlinjene. Dette ekstra tilbudet, som elevene får er det som gjør linjene unike. Dersom det opphører, vil skillet mellom topp- og forskerelevne og elevene i ordinære klasser viskes ut.

Oppsummert vil budsjettkuttet føre til følgende konsekvenser:

Skoler	Tilbud/Programfag	Samarbeid med UH	Ekstern kompetanse og studieturer
Stavanger Katedralskole	Ikke tilbud av: 3-timers faget i Programmering og modellering X og ekstratimer i matematikk.		Reduksjon og/eller ingen tilbud om ekskursjoner og bruk av alternative læringsarenaer
St.Olav vgs.	28 elever vil ikke få tilbudet de ønsker innen TOF X og TOF 1 da skolen bare kan tilby en parallell. Skolen kan ikke tilby tilbud på Vg3.	Redusere samarbeidet med UiS	Kutt i: miljøskapende tiltak, faglige studieturer, undervisningsmaterieell spesifikt knyttet til forskerlinjen og prosjekter med eksterne samarbeidspartnere
Sandnes vgs.	Tilbudet forsvinner etter hvert på Vg3 og reduserer antall elever fra 90 til 60 og det gode tverrfaglige samarbeidet med fokus på tverrfaglige prosjekt videreføres ikke inn i Vg3.	Det tverrfaglige prosjektet med samarbeid med UiS blir ikke videreført for Vg3	Det tverrfaglige prosjektet med samarbeid med lokalt næringsliv blir ikke videreført for Vg3
Hetland vgs	En eventuell videreføring av tilbudet vil måtte vurderes fra år til år ut ifra skolens økonomiske situasjon		Redusere reisevirksomhet i inn- og utland Redusert mulighet til å kunne hente inn ekstern kompetanse
Vardafjell vgs	Nedskalert tilbud, spissing og variasjon svekkes		Nedskalert samarbeid
Strand vgs	Redusert programfagstilbud på stud. spes. og ytterlige begrensning av fagtilbud.		

Alternative måter å gjennomføre budsjett reduksjonen for topp- og forskerlinjer

Fylkesdirektøren har vurdert et alternativ ved slå sammen noen av topp- og forskertilbudene for å effektivisere driften og opprettholde samme kvalitet på tilbudet slik vi har i dagens organisering. En slik sammenslåing av topp forsker klassene kan være kostnadsbesparende, både når det gjelder i kroner og øre, men også når det gjelder bruk lærerressurser. Videre kan det å samle topp – og forskerklassene på færre skoler kunne gi en større fleksibilitet i fag og timefordelingen enn det vi har i dag.

Ved en sammenslåing kan dette være en mulig fordeling:

1. Strand vgs – forskerklassen utgår.
2. Stavanger katedralskole vgs - forskerklasse flyttes til St Olav.
3. Sandnes vgs – opprettholdes
4. Vardafjell vgs – opprettholdes
5. Hetland vgs – opprettholdes

En slik organisering vil elevene ha mulighet til å velge forskerklassen i nord, sør og midtfylke.

Denne alternative løsningen har vært drøftet med rektorene. Deres tilbakemelding er at dette alternativet ikke er ønskelig. Noe av årsaken til det er knyttet til at noen skoler da vil fremstå mer attraktive enn andre. Videre har rektorene vurderer det dithen at alle de seks eksisterende topp – forskertilbudene som eksisterer i dag bør bevares for at tilbudet skal treffe flest mulig elever.

Fylkesdirektørens vurderinger

I Rogaland har søkertallet til programfagområdet realfag gått ned med 11,4 prosent de siste to årene. Fylkesdirektøren mener dette er bekymringsfylt med tanke på behovet for å utvikle bærekraftige løsninger, løse klimautfordringer og energimangelen. Det er viktig å utdanne morgendagens problemløsere.

Det er ikke nødvendigvis elevene med det høyeste karaktersnittet som søker, men elever som er motiverte og nysgjerrige på fysikk, kjemi, matematikk, IT, teknologi, biologi, klima, geologi, økonomi og entreprenørskap. Samfunnet har stort behov for realfagskompetanse og nytenkning/entreprenørskap.

Fylkesdirektøren mener at et kutt i støtten sender et signal om redusert satsing på realfag og samfunnsfag (entreprenørskap) og at elever med høyt læringspotensial får et manglende tilbud tilpasset sin nysgjerrighet, motivasjon og læringspotensial.

Tilbudet skolene har hatt med en ekstra satsing på realfag og samfunnsfag (entreprenørskap) i Rogaland og mulighetene de har til å videreutvikle tilbudet, er en viktig del av satsingen på kompetansen samfunnet vårt trenger innen realfag, teknologi og innovasjon.

Fylkesdirektøren mener at ved et kutt vil spissingen og variasjonen i tilbudet til elevene, både faglig og sosialt, bli svekket.

Fylkesdirektøren har sammen med rektorene vurdert en alternativ nedskalering av tilbudet ved de seks skolene, opp mot en sammenslåing, og vurderer det dithen at alle de seks eksisterende topp – forskertilbudene som eksisterer i dag bør bevares for at tilbudet skal treffe flest mulig elever.

Konklusjon

Fylkesdirektøren ser at kutt i budsjettet vil føre til en vesentlig nedskalering av tilbudet på topp- og forskerlinjene i Rogaland, men dette er å foretrekke fremfor sammenslåing av forskerklassene.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2023/15218-1
Saksbehandler: Bente Romseland Døsen
Avdeling: Opplæringsavdelingen

Ny plan for inkludering og tilpasset opplæring

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
37/2023	22.05.2023	Ungdommens fylkesråd
47/2023	22.05.2023	Fylkesrådet for funksjonshemmede
30/2023	23.05.2023	Opplæringsutvalget
61/2023	21.09.2023	Ungdommens fylkesråd
28/2023	22.09.2023	Yrkesopplæringsnemnda
69/2023	25.09.2023	Fylkesrådet for funksjonshemmede
34/2023	26.09.2023	Opplæringsutvalget
193/2023	03.10.2023	Fylkesutvalget
96/2023	17.10.2023	Fylkestinget

Vedlegg:

- 1 Vedlegg 1 Prosjektorganisering
- 2 Vedlegg 2 Prosjektplan
- 3 Vedlegg 3 Kommunikasjonsplan
- 4 vedlegg 4 Medlemmer Inkluderingsrådet
- 5 Vedlegg 5 Årshjul for inntak og overganger for grunnkompetanseelever
- 6 Høring - ny modell for inntak og organisering av opplæring for elever som går mot planlagt grunnkompetanse
- 7 Høringsnotat
- 8 Oppsummering høring om "Ny plan for inkludering og tilpasset opplæring"
- 9 Fylkesdirektørens svar på spørsmål fra Kjartan Aleksander Lunde (V)
- 10 Inviterte høringsinstanser
- 11 Statsforvalteren høringsuttalelse
- 12 UNIO i Rogaland høringsuttalelse
- 13 Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) høringsuttalelse
- 14 Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU) høringsuttalelse
- 15 Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO) høringsuttalelse
- 16 Norsk lektorlag, avdeling Rogaland (Akademikerne) høringsuttalelse
- 17 NHO - Rogaland høringsuttalelse
- 18 Autismeforeningen, lokallaget Rogaland, høringsuttalelse
- 19 LO Rogaland høringsuttalelse
- 20 YS høringsuttalelse
- 21 Fylkesdirektørens vurdering av alternativt forslag - inntak grunnkompetanse - OU september 2023

Sammendrag

Prosjekt inkludering og tilpasset opplæring startet opp våren 2022. Siktemålet med prosjektet er å finne fram til en ny og bedre organisering av tilpasset opplæring, i tråd med vedtatte lover og nasjonal politikk. Opplæringen skal i større grad tilpasses den enkelte elevs ønsker og muligheter slik at flere ungdommer kan få formell kompetanse og bidra i arbeidslivet. Ved å øke sjansene for at de lykkes i arbeidslivet, kan vi gi flere unge verdige, selvstendige liv.

Helt konkret tar prosjektet sikte på å øke fokus på sluttkompetanse for alle elever og særlig de som går mot planlagt grunnkompetanse. Den enkelte elevs forutsetninger og behov skal være førende for om eleven skal få opplæringen i en ordinær klasse, i en mindre gruppe eller i en kombinasjon av de to.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Ny modell for inntak og organisering av opplæring for elever som går mot planlagt grunnkompetanse innføres fra skoleåret 2024/2025. Ressursene som i dagens modell brukes til grunnkompetanse i egne grupper, flyttes til en egen ressurspott som fordeles til skolene ut fra hvor mange elever som tas inn til planlagt grunnkompetanse i inntaket. Denne ressurspotten kan sees i sammenheng med skolens øvrige ressurser til spesialundervisning og tilpasset opplæring.
2. Fylkesdirektøren legger fram en egen sak som beskriver hvordan ulike kvalifiseringstiltak kan organiseres og hvilken rolle disse skal ha som konsekvens av ny modell.
3. Framtidig organisering av tilbudene arbeidstrening og hverdagslivstrening vurderes nærmere når RFK og brukere har høstet erfaringer med ny modell for inntak og organisering av grunnkompetanse.

Gunn Claire Westad
fylkesdirektør

Eiliv Fougner Janssen
fylkesopplæringssjef

1. Bakgrunn for saken

1.1. Politisk bestilling

I FT-sak 124/2022 Økonomiplan 2023-2026 – Årsbudsjett 2023 vedtok fylkestinget følgende verbalpunkt:

Fylkestinget understreker at planlagte innsparinger og omorganisering av spesialundervisningen ved de videregående skolene i Rogaland ikke må gå på bekostning av et forsvarlig tilbud til elever og foresatte. Det forventes videre at den planlagte omorganiseringen og endringene i spesialundervisning kommuniseres tydelig til elever, foresatte, ansatte og øvrige innbyggere, og at representanter for både brukerne og de ansatte tas med på råd før omorganiseringen trer i kraft. Fylkestinget ber om å få framlagt en helhetlig sak til politisk behandling og beslutning i tråd med tidligere bestillinger.

1.2. Forvaltningsrevisjon om tilrettelagt opplæring og PPT

Kontroll- og kvalitetsutvalget (KKU) bestilte 4. februar 2021 en forvaltningsrevisjon om tilrettelagt opplæring og PPT. Formålet med prosjektet var å undersøke hvordan RFK tilrettelegger undervisningstilbudet til elever med rett på tilrettelagt opplæring, og hvordan PPT bistår i denne prosessen. Organiseringsform grunnkompetanse i egen gruppe inngikk i forvaltningsrevisjonen.

Rapporten kom med ni anbefalinger til RFK, PPT og skolene. Fylkestinget behandlet saken i september 2022 og sluttet seg til disse anbefalingene. Videre har KKU bedt om en tilbakemelding om hvordan rapportens anbefalinger følges opp innen 30. juni 2023. Fylkesdirektøren vil fremme en egen sak for de folkevalgte om hvordan rapporten er fulgt opp innen denne fristen. I tillegg vedtok opplæringsutvalget følgende i OU-sak 10/2022:

Opplæringsutvalget ber om å få behandle oppfølging og resultater av forvaltningsrevisjonen i inneværende fylkestingsperiode. Utvalget forutsetter at arbeidet med inkludering og tilpasset opplæring blir vurdert i lys av forvaltningsrevisjonsrapporten.

Fylkesdirektøren er i gang med å svare ut anbefalingene som ble påpekt i nevnte forvaltningsrapport. Mange av momentene som er påpekt i rapporten bygger opp under arbeidet med prosjekt inkludering og tilpasset opplæring. Et eksempel er å revidere informasjon rundt kriterier for inntak samt evaluering av inntaksprosessen knyttet til individuell behandling. Andre eksempler er at kompetanseutvikling for alle i tilpasset opplæring og pedagogisk analyse, vil sikre bedre samsvar mellom kompetansemål og læringstrykk i opplæringen. Etablering av et pedagogisk støttesystem, laget rundt eleven, vil gi høyere kvalitet på elevenes opplæring.

2. Problemstilling

Fylkestinget har bedt fylkesdirektøren om å legge fram en helhetlig sak om inkludering og tilpasset opplæring til politisk behandling. Videre har OU bedt om at

arbeidet med inkludering og tilpasset opplæring skal ses i lys av forvaltningsrevisjon om tilrettelagt opplæring.

Denne saken er svar på bestillingen fra fylkestinget, og de folkevalgte bes blant annet ta stilling forslag til ny modell for inntak og organisering for elever som går mot planlagt grunnkompetanse.

3. Saksopplysninger

I dette kapitlet vil fylkesdirektøren beskrive sentrale føringer, avklare begreper og tydeliggjøre hvilke elevgrupper som inngår i prosjektet. Videre belyses dagens ordning og peker på en rekke utfordringer som inkluderingsprosjektet søker å løse.

Sentralt i prosjekt inkludering og tilpasset opplæring står skolens støttesystem, eller «laget rundt eleven». Vi peker på mangler med dagens spesialpedagogiske system og begrunner behovet for et nytt støttesystem.

Vi beskriver de økonomiske rammene for spesialundervisning og hvordan fordelingen av midlene skjer i dag. Til sist beskriver vi hvordan prosjektet sikrer brukermedvirkning og bred grad av involvering for alle som berøres.

3.1. Sentrale føringer

De fleste barn og unge i Norge har god livskvalitet. Over 90 prosent er fornøyd med livet, og over 90 prosent i alderen 13–18 år sier at de trives på skolen, og at læreren bryr seg om dem.¹ Å bidra til at ungdom har det bra og opplever årene i VGO som gode og meningsfulle, er en viktig oppgave for skoler og lærebedrifter.

En overordnet intensjon for det norske skolesystemet er at det skal gi et inkluderende og likeverdig tilbud til alle elever uavhengig av deres evner og forutsetninger. Dette uttrykkes både i fagfornyelsen (overordnet del) og i Opplæringslova, og det er en grunnleggende føring for [Stortingsmelding 6 \(2019-2020\)](#) om tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage og skole.

Det samme presiseres i [Fullføringsreformen](#), der hovedmålet er at flere skal få en inkluderende og tilpasset opplæring slik at enda flere fullfører og består videregående opplæring.

¹ Fullføringsreformen for videregående opplæring, - med åpne dører til verden og fremtiden [Meld. St. 21 \(2020–2021\)](#)

Selv om elevene i Rogaland har gode resultater og høy grad av fullføring sammenlignet med resten av Norge, er det fortsatt 17,2 prosent av elevene som ikke fullfører og består i løpet av fem eller seks år i videregående opplæring.² For de som ikke fullfører og består, får det konsekvenser både for tilknytning til arbeidslivet, videre utdanning og psykisk og fysisk helse. I dag er 8-9 prosent av unge voksne mellom 20 og 25 år i Norge uten arbeidsforhold og ikke i et utdanningsløp. En av de viktigste grunnene til at en så stor andel av unge voksne opplever utenforskap, er at de ikke har lyktes i videregående opplæring.³ Bare i Stavanger kommune står rundt 2000 ungdommer mellom 16 og 25 år i utenforskap.

Norge har forpliktet seg til en inkluderende skole gjennom en rekke internasjonale avtaler, som [Salamancaerklæringen 1994](#), [FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne \(CRPD\)](#) og [FNs bærekraftsmål](#).

3.2. Prosjekt inkludering og tilpasset opplæring

Flere stortingsmeldinger og rapporter de siste årene har inkludering og tilpasset opplæring som tema. Vi har solid dekning i en rekke offentlige utredninger og faglige studier når vi sier at det er behov for å justere dagens inkluderingspraksis i Rogaland. Fellesnevner fra disse dokumentene sier at selv om intensjonen er den beste, er ikke segregering, det vil si å skille enkelte elevgrupper permanent ut fra opplæringsfellesskapet, alltid til elevens beste. Mange av de som går mot planlagt grunnkompetanse i mindre grupper, ender uten formell kompetanse og uten jobbutsikter. Risikoen for å ende opp som ung ufør og i varig utenforskap er stor.

I april 2022 opprettet fylkesdirektøren et eget prosjekt knyttet til inkludering og tilpasset opplæring. Målet med inkluderingsprosjektet er todelt:

1. Alle elever skal delta og medvirke i fellesskapet på skolen, og få muligheten til utvikling, mestring, læring og trivsel uavhengig av sine forutsetninger.
2. Ledere, lærere og andre ansatte skal få kompetanse og redskaper til å gi alle elever et pedagogisk tilbud av høy kvalitet, slik at alle elever får realisert sitt potensial for læring.

Hvordan vet vi at vi lykkes med å utvikle inkluderende skoler?

Det er når:

- elevene opplever at de er inkludert
- skolene har økt kompetanse på inkludering og tilpasset opplæring
- skolene har en kultur for inkludering, og videreutvikler denne
- fylkeskommunens skoler er anerkjent for å ha en inkluderende praksis
- samarbeidet mellom PPT for vgs og PPT for grunnskolen er styrket

² Kvalitetsmeldingen 2022

³ NORCE

- samarbeidet mellom fylkeskommunen og kommunene er styrket
- samarbeidet med arbeids- og næringslivet og NAV er styrket

3.3. Sentrale begreper

I hverdagstalen brukes noen av begrepene om hverandre. For å klargjøre hva vi snakker om og hvilke tilbud dette prosjektet retter seg mot, beskriver vi her hva vi legger i følgende sentrale ord og begrep:

- Tilpasset opplæring
- Spesialundervisning (tilrettelagt opplæring)
- Inkludering
- Segregering
- Grunnkompetanse
- Arbeidstrening og hverdagslivstrening

Tilpasset opplæring

Det følger av opplæringslova at opplæringen skal tilpasses den enkelte elevs behov med sikte på best mulig utbytte. Kravet om tilpasset opplæring gjelder for *all* opplæring gjennom hele opplæringsløpet, og det gjelder for *alle* elever uansett hvilke forutsetninger de har for å lære.

Tilpasset opplæring er de tiltakene som skolen setter inn for å sikre at *alle* elevene får best mulig utbytte av opplæringen. De kan være knyttet til organiseringen av opplæringen, pedagogiske metoder og progresjon. Tilpasset opplæring er ikke et mål i seg selv, men et virkemiddel for at elevene skal oppleve økt læringsutbytte.

Spesialundervisning (tilrettelagt opplæring)

Spesialundervisning er en individuell rettighet eleven har i de tilfellene vedkommende trenger ekstra tilrettelegging utover det ordinære tilbudet.

Siden 1976 har vi i Norge hatt et eget spesialpedagogisk støttesystem i skolen i form av en *rett til spesialundervisning* for elever som ikke har eller kan få et tilfredsstillende utbytte av den vanlige undervisningen. Den individuelle retten til spesialundervisning skal sikre en tilpasset og likeverdig opplæring for alle. For å ivareta denne individuelle retten, er det videreutviklet og etablert et relativt omfattende spesialpedagogisk støttesystem der PPT utarbeider sakkyndige vurderinger og gir veiledning til skoler. Spesialundervisningen gjennomføres ut fra en individuell opplæringsplan (IOP), fortrinnsvis av lærere med spesialpedagogisk kompetanse. Organisering, innhold og arbeidsmåter skal tilpasses den enkelte elev og dette bestemmes i stor grad lokalt. Rettigheten gir foresatte klagemulighet, og plasserer ansvaret hos fylkeskommunen.

Tilrettelagt opplæring brukes som regel synonymt med spesialundervisning.

Inkludering

Inkludering som begrep er ikke enkelt å definere, men på et overordnet plan kan det sies å innebære en tenkemåte og en handlemåte der inkludering er et veiledende

prinsipp for det pedagogiske arbeidet. Denne forståelsen av inkludering innebærer at alle elever skal delta aktivt i fellesskap med andre elever og lærere i skolen.

Inkludering i skole handler om at alle elever skal oppleve at de har en naturlig plass i fellesskapet. De skal føle seg trygge og kunne erfare at de er betydningsfulle, og at de får medvirke i utformingen av sitt eget tilbud. Av og til er det nødvendig å gi et tilbud utenfor den ordinære opplæringen for at den enkelte elev skal lære og utvikle seg på en måte som passer eleven best. Det handler om fleksible løsninger for å oppnå inkludering. Det avgjørende er at elevene opplever å få være seg selv i et inkluderende fellesskap og å få like muligheter som alle andre til å utvikle seg ut fra sine forutsetninger. Elevene skal oppleve et helhetlig tilbud der de spesialpedagogiske tiltakene henger godt sammen med det ordinære tilbudet.

Vi kan gjerne snakke om tre elementer eller dimensjoner i inkluderende opplæring:

- En sosial dimensjon, der inkluderende opplæring innebærer at elevene er en del av et sosialt fellesskap og deltakere i det samme fellesskapet
- En demokratisk dimensjon der inkluderende opplæring forutsetter medvirkning og medbestemmelse
- En utbyttedimensjon der inkluderende opplæring skal gi optimalt utbytte; sosialt, kulturelt og faglig⁴

Segregering

Segregering kan forstås som den tiden opplæring skjer utenfor klasserommet og spesialundervisningen organiseres utenfor fellesskapet. Det kan innebære enetimer, små grupper og permanent tilhørighet i klasser med redusert elevtall.

Grunnkompetanse

Grunnkompetanse kan settes som mål for opplæringen i både studieforbereidende og yrkesfaglige utdanningsprogram. Elever som følger planlagt løp mot grunnkompetanse, har rett til spesialundervisning og individuell opplæringsplan i de fagene hvor de ikke følger ordinære læreplanmål. Elevene tas inn i inntaket etter individuell behandling. Grunnkompetanse gir sluttkompetanse på et lavere nivå enn ordinære opplæringsløp, og kan oppnås gjennom lærekandidatordningen.

3.4. Avgrensning av prosjektet

I denne saken drøfter fylkesdirektøren en ny måte å organisere inntak og opplæring for de elevene som går mot *grunnkompetanse*, enten i egne grupper eller i ordinære klasser.

⁴ Peder Haug, professor emeritus Høgskulen i Volda. Nettforelesning for opplæringsavdelingen 8. mars 2023

Prosjekt inkludering og tilpasset opplæring omfatter pr. i dag *ikke* spesialundervisning i liten gruppe, organiseringsform hverdagslivstrening og arbeidstrening.

Arbeidstrening og hverdagslivstrening er opplæring organisert i liten gruppe for elever med sterkt nedsatt psykisk- og eller fysisk funksjonsevne. Elevene søker om inntak ut fra bestemmelsen om fortrinnsrett i forskrift til opplæringslova.

3.5. Dagens ordning

Hovedtrekkene i modellen for spesialundervisning og tilpasset opplæring for videregående skoler i Rogaland fylkeskommune er den samme som fra opprinnelsen tidlig på 1990-tallet. Det har tidligere kun vært gjennomført mindre endringer.

I 2019 etablerte fylkesrådmannen en partssammensatt arbeidsgruppe som vurderte om ressursene til spesialundervisning kunne organiseres smartere og mer fleksibelt. Målet med arbeidet var ikke å spare penger, men å se på om midler kunne fordeles på en annen måte, slik at man nådde enda flere elever. Viktige føringer for arbeidet var inkludering foran segregering, vekt på sluttkompetanse og kvalifisering, samt reduksjon av frafall for utsatte elevgrupper.

Arbeidsgruppen utarbeidet et omforent notat som ble drøftet med organisasjonene og arbeidsutvalget for rektorene (AU), og deretter lagt fram for rektorkollegiet.

Det omforente notatet holder fram prinsipper knyttet til følgende tema:

- Flexibel gruppestørrelse i tilrettelagte opplæringstilbud
- Ressurser for elever med utvidet opplæringsrett
- Bemanningsnorm i tilrettelagte tilbud
- Ressurser til grunnkompetanse i ordinære klasser
- Et grunnbeløp i B-timepotten for alle skoler

Prinsippene ble gradvis faset inn fra og med skoleåret 2020/2021 og danner utgangspunkt for det videre arbeidet i prosjekt inkludering og tilpasset opplæring.

Søkbare tilbud innen grunnkompetanse

I dag kan elever som går mot grunnkompetanse, søke to ulike organiseringsformer:

Organiseringsform grunnkompetanse i egen gruppe

Grunnkompetanse i egen gruppe er et tilbud beregnet på elever som mangler mer enn halvparten av karakterene fra grunnskolen og som har rett til spesialundervisning etter §6-22 og 6-35 i forskrift til opplæringslova. Grunnkompetanse i egen gruppe er en organiseringsform som er knyttet opp mot yrkesfaglige utdanningsprogram.

Opplæringen avviker i utgangspunktet fra ordinær opplæring i flere fag, og gir ikke grunnlag for vurdering med karakter i de fag der det nyttes reduserte læreplanmål. Sluttkompetansen er grunnkompetanse med kompetansebevis som dokumenterer den opplæringen eleven har gjennomgått i videregående skole. *Målet* er at elevene skal tegne en opplæringskontrakt som lære kandidat i bedrift etter to år med opplæring i skole.

Grunnkompetanse i ordinær klasse Vg1, Vg2 eller Vg3

Søkere som mangler karakterer i mer enn halvparten av fagene etter grunnskolen, kan søke seg til alle ordinære utdanningsprogram på Vg1. Disse elevene går mot

planlagt grunnkompetanse med en individuell opplæringsplan (IOP) i ett eller flere fag. Søkere med enkeltvedtak om rett til spesialundervisning på Vg1 kan søke Vg2 dersom sakkyndig vurdering anbefaler at det er faglig forsvarlig å søke neste nivå. Da kan de søke et programområde som bygger på nivået under. Det samme gjelder fra Vg2 til Vg3.

Omfang

Skoleåret 2022/2023 er det rundt 400 elever som går mot grunnkompetanse i vgs. Rundt 270 elever søkte egne grupper, mens 130 søkte ordinære klasser. Søkertallene er relativt stabile fra år til år. Elevene søker i henhold til forskrift til opplæringsloven § 6-22 (Vg1) og § 6-35 (Vg2 og Vg3).

Tabell 1: Oversikt over fordeling av elever som går mot grunnkompetanse skoleåret 2022/2023

Skole	Kapasitet – Antall grupper grunnkompetanse egen gruppe (kapasitet 8 - 10 elever pr. gruppe)	Antall elever grunnkompetanse egen gruppe	Antall elever grunnkompetanse ordinære klasser
Bergeland	0		8
Bryne	2 grupper (18)	26	5
Dalane	2 grupper (18)	12	2
Gand	3 grupper (27)	15	24
Godalen	5,5 grupper (50)	49	8
Haugaland	2 grupper (18)	5	18
Jåttå	2 grupper (18)	16	7
Karmsund	1,5 grupper (13)	10	2
Randaberg	1 gruppe (9)	10	8
Sauda	1 gruppe (9)	6	0
Sola	1 gruppe (9)	10	1
Strand	1 gruppe (9)	15	6
Vågen	0	0	5
Øksnevad	3,5 grupper (32)	29	5
Ølen	0	0	2
Åkrehamn	4 grupper (36)	27	4
Totalt	29,5 grupper (266 elevplasser)	230	105
Tjenester kjøpt av Kirken bymisjon:			
Vibemyr og Hiimsmoen	3 grupper (30 elever)	34 elever (2 av elevene på Hiimsmoen)	
Total inkl. Vibemyr og Hiimsmoen	296 elevplasser	264 elever	

Tabellen over viser at vi har kapasitet til 296 elevplasser til grunnkompetanse i egne grupper, men at vi kun benytter 264 av elevplassene.

3.6. utfordringer med dagens ordning

Utfordringene med dagens organisering er at mange elever med rett til spesialundervisning ikke oppnår ønsket sluttkompetanse i stor nok grad. Det er behov for å øke kompetansen ved alle skoler om hvordan man kan bygge gode støttesystemer og sikre et godt lag rundt elevene. For å få til dette må ressursene i

større grad følge elevene. Ressurstildeling i form av klasser (se tabell 1) gjør at man ikke får utnyttet ledig kapasitet.

I forvaltningsrevisjonsrapporten om tilpasset opplæring skriver Rogaland Revisjon følgende:

Innrapporterte tall tyder på at fylkeskommunen bruker mye ressurser til spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring, og betydelig mindre ressurser til Oppfølgingstjenesten og PPT sammenlignet med andre fylkeskommuner. Satt på spissen bruker fylkeskommunen i dag mye ressurser på spesielle tiltak for de få versus systemrettede tiltak for de mange.⁵

I fylkesdirektørens kommentar til forvaltningsrevisjonsrapporten svares det slik, med henvisning til avsnittet over:

Dette vil fylkeskommunen se opp mot forslaget til ny opplæringslov hvor kunnskapsdepartementet forslår å utvide PPT sitt mandat slik at tjenesten ikke bare skal rette seg mot elever med «særlige» behov, men mot alle elever.⁶

Opplæring utenfor fellesskapet?

I Rogaland er det meste av spesialundervisningen organisert utenfor fellesskapet. Det kan innebære enetimer, små grupper og permanent tilhørighet i klasser med redusert elevtall. Systemet kan være ekskluderende fordi organiseringen og innholdet kan føre til en manglende tilhørighet i fellesskapet.⁷

Dersom man tar med organiseringsform arbeidstrening og hverdagslivstrening, får 89 prosent av elever som har spesialundervisning, hele sin opplæring utenfor ordinær klasse. Dette er en høy andel sammenlignet med øvrige fylker.⁸ Bare rundt 11 prosent av alle elevene med spesialundervisning får opplæring i ordinære klasser, noe som er en lav andel sammenlignet med andre fylker.

Mange elever med behov for tilrettelegging og oppfølging

Stortingsmelding 6 (2019-2020) peker på at det er langt flere elever i skolen med behov for særskilt tilrettelegging enn de som mottar hjelp i form av spesialundervisning. En stor andel unge har utfordringer som gjør at de trenger en eller annen form for tilrettelegging i videregående skole. Stadig flere elever innenfor det ordinære tilbudet har behov for støtte og tilpasning av opplæringen.

⁵ Lenke til forvaltningsrevisjonsrapporten

⁶ Revisjonsrapporten, side 14.

⁷ Persson & Persson, 2012

⁸ (jfr. Markussen m.fl. 2019).

Rogaland er blant fylkene som bruker mest penger pr. elev på spesialundervisning. Samtidig har vi den laveste andelen elever i denne kategorien – i underkant av tre prosent av elevene. Andelen elever som mottar spesialundervisning er størst på ungdomstrinnet og den går betydelig ned når elevene slutter på ungdomsskolen og begynner i videregående opplæring. Andelen elever med spesialundervisning er 3-5 prosent i videregående opplæring mot rundt 10 prosent på 10. trinn. Det er store forskjeller i andelen elever som mottar spesialundervisning på yrkesfaglige og studieforberevende utdanningsprogram, med henholdsvis 5 og 1,3 prosent.⁹

Reduksjonen i andel elever som mottar spesialundervisning fra grunnskolen til videregående, kan skyldes at eleven starter på et mer praktisk utdanningsprogram med fag de er interessert i, og at behovet derfor blir mindre. Det kan også tenkes at videregående skole strukturerer og organiserer opplæringen på en måte som reduserer behovet for spesialundervisning, for eksempel gjennom mindre klasser og grupper med økt lærertetthet. Men det kan også bety at mange elever starter videregående opplæring med betydelige kunnskapshull og at flere elever kan ha behov for ekstra støtte i videregående opplæring. For å gi alle elever mulighet for å utnytte sitt læringspotensial og for å hindre at elevers utfordringer gjør at de ikke fullfører videregående opplæring, er det en uttrykt målsetting at det skal gis støtte til elever med behov for særskilt tilrettelegging.¹⁰

Valg av utdanningsprogram begrenses

Elever som retter seg mot grunnkompetanse, har anledning til å søke på samtlige utdanningsprogram, men ikke alle utdanningsprogram tilbys i *egen gruppe*. Vi erfarer at mange rådgivere og lærere i grunnskolen anbefaler grunnkompetanse i *egen gruppe* når de skal søke videregående opplæring. Undersøkelser viser at et flertall av elever med lærevansker, rundt 70 prosent, har liten medvirkning i eget utdanningsvalg. I de fleste tilfellene må eleven velge et «egnet tilbud» eller et tilpasset utdanningsprogram.¹¹

Det synes å være en utbredt oppfatning i grunnskolen at man ikke kan få spesialundervisning i ordinære klasser på videregående. Dette forsterkes av at de videregående skolene selv opplever at de ikke har nødvendig kompetanse eller tilstrekkelige ressurser til å gi støtte/hjelp til elever som har behov for det.

Alle elever skal ha mulighet til utdanning innen sitt interesseområde. De skal kunne velge mellom alle utdanningsprogram. Når skolene kun kan tilby utvalgte utdanningsprogram i egen gruppe, medfører det at valg av utdanningsprogram for

⁹ Utdanningsspeilet (2022)

¹⁰ Utdanningsdirektoratet, 2020

¹¹ NOU 2016:17 På lik linje

flere elever blir underordnet. Det kan påvirke elevenes motivasjon for skole og utdanning.

Forventninger til elever som mottar spesialundervisning

De faglige og kognitive forventningene til elever som mottar spesialundervisning er ofte lave.¹² Læringsutbyttet er ofte heller ikke tilfredsstillende og står ikke i samsvar med den betydelige ressursinnsatsen som tilføres. Dagens spesialundervisning stiller ikke tydelige kvalitetskrav, og det er få skoler som har utviklet kvalitetssystemer som innebærer at de har kunnskap om denne gruppens læring og utvikling.¹³

Studier viser at elever i klasser med redusert elevtall oppnår svakere resultater enn sammenlignbare elever med tilhørighet til ordinære klasser.¹⁴ Dette forklares blant annet med at når mange elever med svake faglige forutsetninger samles i en liten klasse, synker forventningsnivået blant elever, lærere, skoleledelse og foresatte. Lave forventninger påvirker prestasjonsnivået. Elevene blir i mindre grad utfordret til å strekke seg. Konklusjonen den gangen var at det alltid vil være noen som har behov for spesialundervisning, men at den i så liten grad som mulig burde organiseres i egne klasser med redusert elevtall.

Gjennomføring

Å fullføre videregående opplæring er et viktig grunnlag for og inngang til deltagelse i arbeidslivet. Det har også stor betydning for annen aktiv samfunnsdeltagelse. Om vi ikke lykkes bedre enn i dag, risikerer vi at en stadig større gruppe av barn og ungdom vil oppleve å stå i utenforskap.¹⁵ Selv om andelen som fullfører videregående opplæring har økt de siste årene, er det fortsatt mange elever som ikke fullfører og består. Dette gjelder ikke bare de som har spesialundervisning, men også andre grupper elever. Det er størst frafall blant elever med lave karakterer fra grunnskolen og de fleste som slutter går på yrkesfaglige utdanningsprogram.

Andelen elever som *slutter* fra grunnkompetanse i egen gruppe og grunnkompetanseelever i ordinære klasser, er høyt. Elevgruppen har stor risiko for utenforskap og ung ufør og det er derfor viktig å forebygge slik at færre slutter. Et viktig grep er å øke andelen i lære kandidatordningen for å sikre overgangen til arbeid.¹⁶ Fullføringen øker om elevene opplever seg inkludert og i felleskap med andre elever.

¹² Haug, 2017

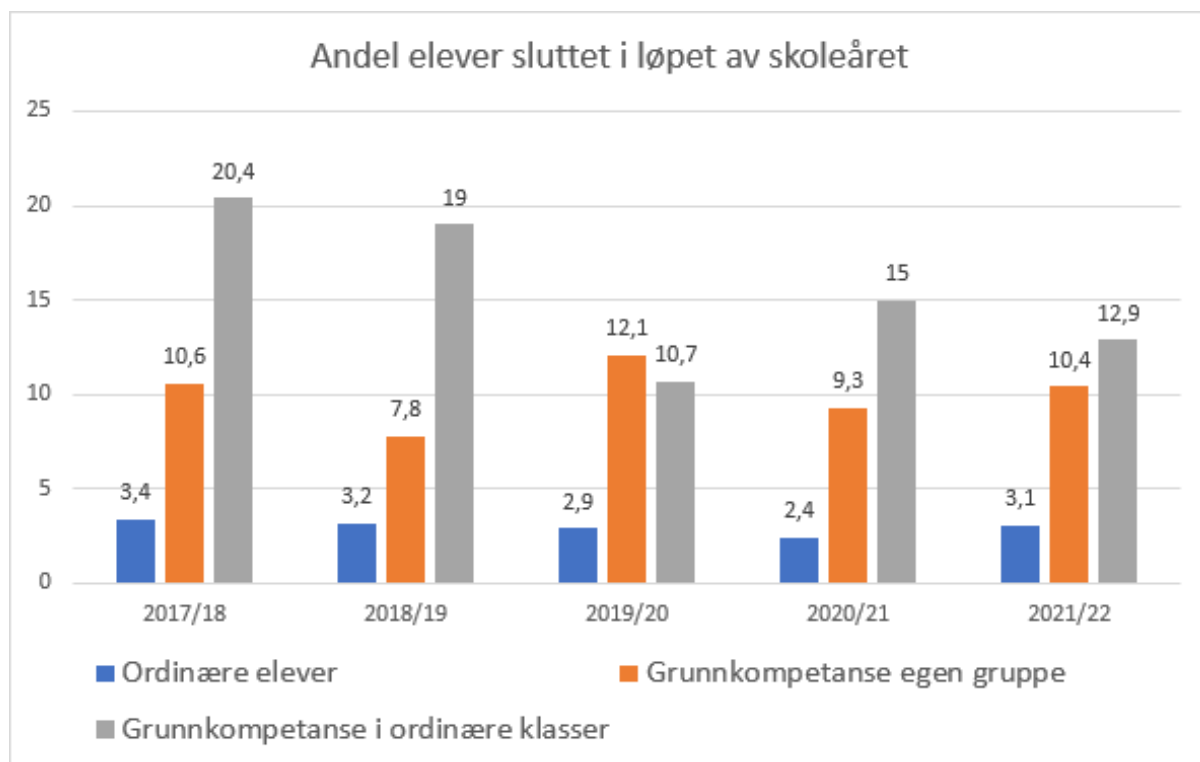
¹³ Kunnskapsdepartementet, 2021

¹⁴ Markussen (2000) og Markussen, Grøgaard og Frøseth (2009)

¹⁵ Ekspertutvalget

¹⁶ Kvalitetsmeldingen 2022

Figur 1: Andel elever som sluttet i tilrettelagt opplæring sammenlignet med ordinære elever

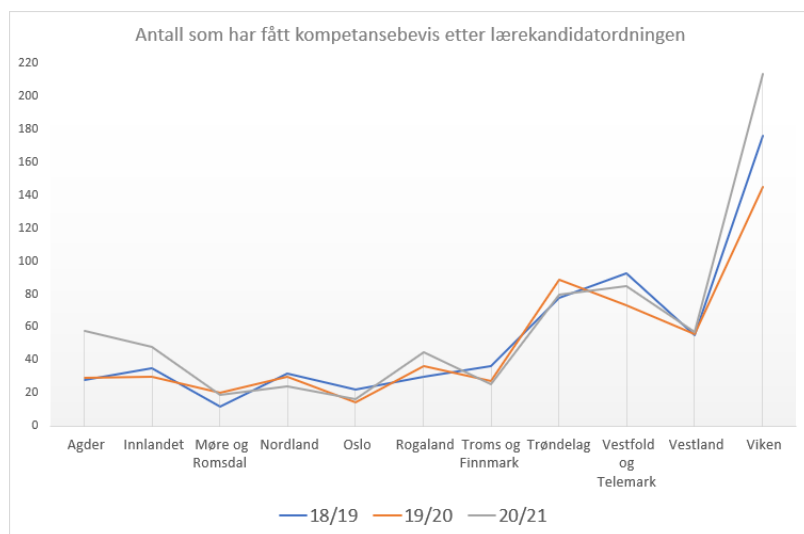

Behov for økt søkelys på elevenes sluttkompetanse

Vi erfarer at en del elever velger grunnkompetanse i egen gruppe primært på grunn av organiseringsformen, og at dette er overordnet hvilket utdanningsprogram de kommer inn på. I slike tilfeller blir oppmerksomheten og søkelyset på elevens sluttkompetanse mindre viktig. I neste omgang kan det virke negativt på elevens motivasjon og forventningene fra skolemiljøet kan preges tilsvarende. Hovedmålet for denne elevgruppen bør være 2+2 modell (lærekandidatordningen), som er den laveste formelle sluttkompetansen som gir inngangsbillett til arbeidslivet.

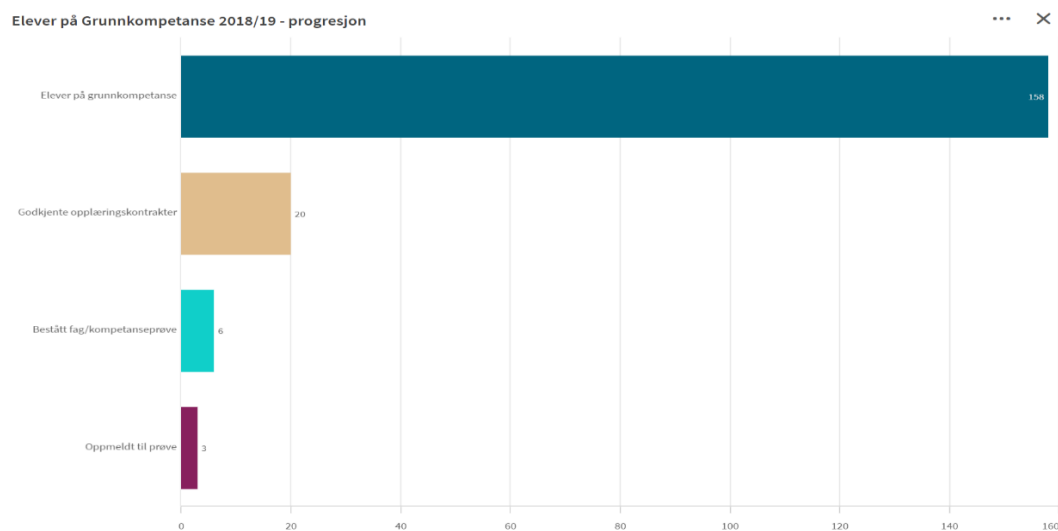
Lærekandidatordningen er for de som skal ta opplæring i bedrift uten fullt fagbrev som mål. Antall lærekandidater har steget litt de tre siste årene. Det er fortsatt et mål for Rogaland fylkeskommune å øke andelen lærekandidater for å gi flere muligheten til å delta i arbeidslivet og dermed forebygge utenforskap. Bedrifter og opplæringskontor er unisont enige om at mulighetene i arbeidsmarkedet for de som har vært lærekandidater er betydelig bedre enn for de uten tilsvarende erfaring.

Figur 2: Andel som har fått kompetansebevis etter lærekandidatordningen

Figuren under viser andelen grunnkompetanseelever som fikk opplæringskontrakt (lærekandidatordningen) av 2018/2019-kullet, og hvor mange som besto kompetanseprøven på normert tid med to år i skole og to år i bedrift. Grafen viser at det i 2018/2019-kullet var 158 grunnkompetanseelever. 20 elever fikk godkjent opplæringskontrakt, 6 bestod kompetanseprøven og 3 ble oppmeldt til kompetanseprøven, men gjennomførte ikke. Resultatene viser at fylkeskommunen har mye å gå på for å utnytte lærekandidatordningen fullt ut.

Figur 3: Elever på grunnkompetanse – opplæringskontrakt og kompetansebevis

Flere lærekandidater med tilpasset opplæring

Arbeidsmarkedsbedriftene i Rogaland har på nytt tatt initiativ til å få utredet mulighetene for å etablere et opplæringskontor. Et eget opplæringskontor for lærekandidater i VTA-bedrifter kan bidra til at flere ungdommer som går i tilbud organisert som arbeidstrening vil oppleve inkludering, og at den tilpassede opplæringen blir satt i system for flere. Ungdommene vil følge samme opplæringsløp som sine jevnaldrende når de etter to år i videregående skole fortsetter opplæringen i

bedrift. Målet er å få en utdanning til et framtidige yrkesliv basert på individuelle forutsetninger.

Opplæringsutvalget ble orientert om dette initiativet i OU-møte 28.3.2023 og vedtok følgende:

Fylkesdirektøren arbeider videre med å etablere et opplæringsløp som lærekandidat for flere elever og de som har behov for individuelt tilpasset opplæring, slik at de oppnår en formell sluttkompetanse i form av en kompetanseprøve, og hvis de består prøven, et kompetansebevis.¹⁷

3.7. Behov for et nytt støttesystem

I mars 2017 nedsatte regjeringen en ekspertgruppe som skulle vurdere hvordan det spesialpedagogiske systemet fungerte og i hvilken grad dette systemet realiserte elevenes rettigheter og bidro til inkludering. I 2018 leverte ekspertgruppen en rapport til Kunnskapsdepartementet. I rapporten dokumenteres det at det spesialpedagogiske systemet ikke fungerer etter hensikten.¹⁸ To påfølgende stortingsmeldinger utdyper behovet for et lokalt støttesystem som skal bringe kompetansen nærmere elevene.¹⁹

For Rogalandskolen beskriver følgende dagens situasjon:

- Skolene er i for liten grad rigget for å gi tilpasset opplæring og spesialundervisning i klassene.
- Det er for få ansatte til å kunne gi støtte i klasserommet der eleven er.
- Støtte/hjelp blir gjerne gitt i mindre grupper, eller som enetimer utenfor klassens opplæring og gjerne i timer som eleven klarer seg bedre. Eleven mister dermed undervisningstimer i andre fag.
- Det er opp til den enkelte lærer å tilpasse opplæringen og gi spesialundervisning i form av pedagogiske metoder.
- Noen skoler har etablert studieverksted og gir ekstra støtteopplæring utenfor klasserommet (organisatorisk tilrettelegging).

Utfordringen med dagens spesialpedagogiske system er dermed todelt: Eleven får i liten grad mulighet til opplæring sammen med klassen/fellesskapet og bryter dermed med målet om en inkluderende praksis. Som en følge av dette blir heller ikke lærernes kompetanse i tilpasset opplæring styrket.

¹⁷ Lenke til politisk sak om lærekandidatordningen OU 28.3.23.

¹⁸ Nordahl, m.fl. 2018

¹⁹ Stortingsmelding 6 (2019- 2020) Tett på - tidlig innsats og inkluderende fellesskap og Stortingsmelding 21 (2020-2021), Fullføringsreformen

Fullføringsreformen presiserer at ansatte med god kompetanse og nære relasjoner til elevene er avgjørende for å nå målet om høyere andel fullføring. Støttesystemet skal bidra til at alle elever uavhengig av behov og forutsetninger, får delta og lære i et inkluderende fellesskap sammen med andre jevnaldrende i skolen. Elever som trenger ekstra hjelp og støtte, skal få det, og støtten skal være tilpasset den enkelte og foregå innenfor sosialt og faglig inkluderende fellesskap. Det vil alltid være noen elever som har behov for å få hele eller deler av sin opplæring i mindre grupper. Dette krever at lærere har både reell og formell pedagogisk og spesialpedagogisk kompetanse. Støttesystemet skal finnes i alle skoler og kan i noen grad betraktes som todelt: Et støttesystem for elever og et støttesystem for lærere.²⁰

3.8. Økonomi

Det er viktig å presisere at prosjekt inkludering og tilpasset opplæring ikke er et spareprosjekt. Alle midler som i dag benyttes til grunnkompetanse i egen gruppe og grunnkompetanse i ordinære klasser, skal også i fortsettelsen benyttes til å gi spesialundervisning og tilpasset opplæring.

For å få dette til, må ressursene til gruppene i grunnkompetanse allokeres slik at man beholder midlene uten at de bindes opp i egne grupper. Det foreslås å samle alle midlene i en ressurspott som kan fordeles til skolene ut fra hvor mange elever som tas inn i inntaket mot planlagt grunnkompetanse. Denne ressurspotten kan sees i sammenheng med skolens øvrige ressurser til spesialundervisning og tilpasset opplæring. Dette vil være et system hvor ressursene følger elevene i større grad enn i dag.

B-timepotten (skolenes ressurspott)

I tillegg til 124,5 mill. i direkte kostnader til grunnkompetanse, opplæringsavtaler og praksisbrev, kommer midler i B-timepotten. Denne potten er i dag på 36 mill. kroner og er fordelt til skolene etter snittkarakteren fra samtlige karakterer fra grunnskolen. B-timepotten skal primært brukes til støtte og tilpasning for elever som trenger dette innenfor ordinære opplæringstilbud. Det kan for eksempel være støtte til elever med lese- og skrivevansker, elever med behov for sosialpedagogisk oppfølging og elever med behov for særskilt språkopplæring.

I modellen ser man på snittet av grunnskolepoeng de siste to årene, og gjeldende kategorier er fordelt slik:

- Kategori 3: 0,1 -30 poeng kr. 15 000 pr. elev
- Kategori 2: 30-35 poeng kr. 7 200 pr. elev
- Kategori 1: 35 – 40 poeng kr. 2 460 pr. elev

²⁰ Stortingsmelding 6 (2019-2020)

Det er lagt inn et minimumsbeløp på kr. 500.000 til studieforberedende skoler, for å sikre ressurser til skolene som har mange elever med høyt karaktersnitt.

Viken fylkeskommune har utredet en fordelingsmodell for B-timepotten som kun ser på karakterene i fagene norsk, engelsk og matematikk, fordi det som oftest er disse fagene elevene strever mest med. I tillegg har de inndelt i seks kategorier fra karakteren 0-60 poeng, mot våre tre kategorier fra 0-40 poeng.

Fylkesdirektøren ønsker å se nærmere på RFKs praksis her. Målet er å se på om midlene kan fordeles enda mer rettferdig enn i dag.

Samlede kostnader

Dette er de samlede kostnadene for opplæringstilbudet grunnkompetanse i dag:

Tabell 2: Samlede kostnader knyttet til opplæring for elever mot planlagt grunnkompetanse

Tilbud	Antall grupper/elever	Faktisk antall elever	Kostnad	Kostnad pr. elev
Grunnkompetanse egen gruppe - videregående skoler	Kapasitet: 29,5 grupper (266 elever)	230 elever	70.8 mill.	Kr. 266.000
Grunnkompetanse ordinære klasser	130 elever	105 elever pr. 15.10.22	16 mill.	Kr. 170.000*
Opplæringsavtaler			5.9 mill.	
Opplæringsavtaler Godalen (to klasseressurser)		22 elever	2.7 mill.	Kr. 122.000
Praksisbrev – en klasseressurs	1 elev		1.4 mill.	
*Vibemyr og Hiimsmoen	3 grupper (30 elever)	34 elever (2 av elevene går på Hiimsmoen)	21.6 mill. (inkl. Hiimsmoen)	Kr. 635.000**
Totalt			124. 5 mill.	
* Gjennomsnittlig ressurs pr. elev på kr. 100.000 i ordinære klasser kommer i tillegg.				
** Kostnad pr. elev ikke direkte sammenlignbar med fylkeskommunale tilbud da totalsummen for tilbudene ved Vibemyr og Hiimsmoen også inkluderer leiekostnader, drift, renhold og administrative kostnader.				

4. Fylkesdirektørens vurderinger

For RFK betyr inkludering og tilpasset opplæring at elevene skal ha tilgang til fellesskapet. Inkludering i skole handler om at alle elever skal oppleve at de har en naturlig plass i fellesskapet. De skal føle seg trygge og kunne erfare at de er betydningsfulle, og at de får medvirke i utformingen av sitt eget tilbud.

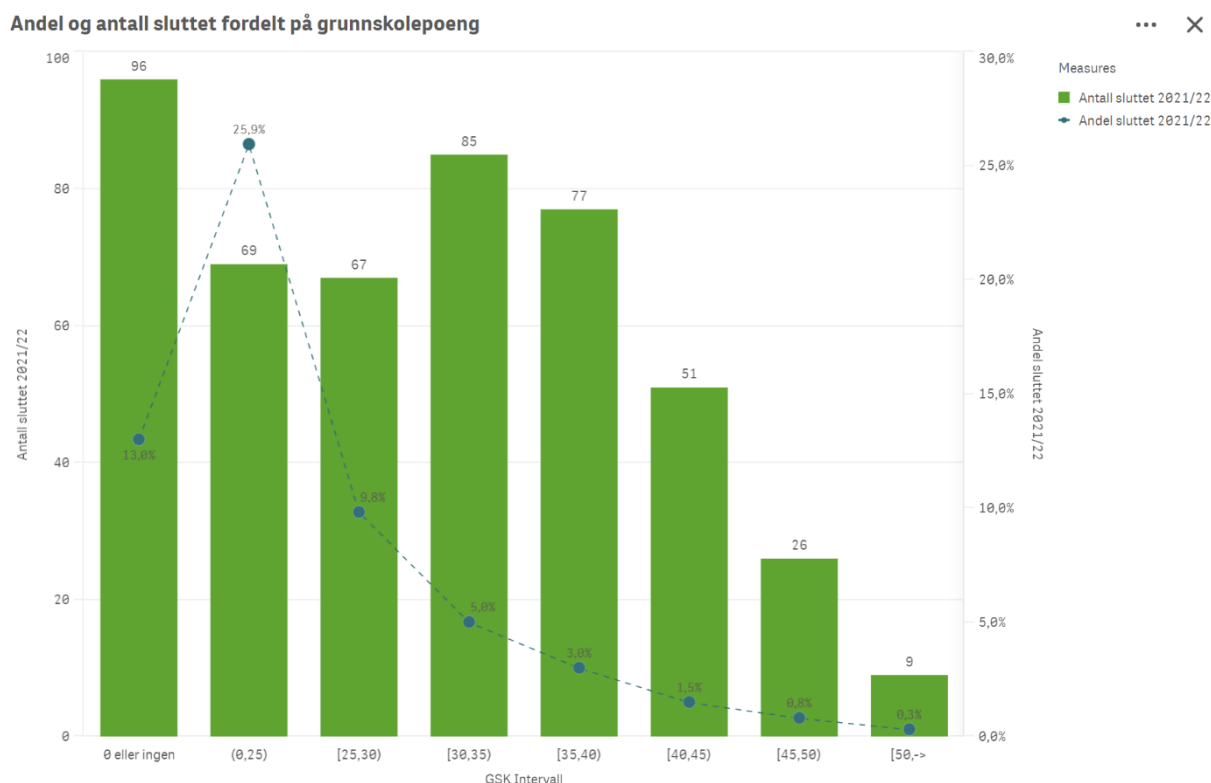
Av og til er det nødvendig å gi et tilbud utenfor den ordinære opplæringen for at den enkelte elev skal lære og utvikle seg på en måte som passer eleven best. Det handler om å ha fleksible løsninger for å oppnå inkludering. Elevene må oppleve å få være seg selv i et inkluderende fellesskap og å få like muligheter som alle andre til å utvikle seg ut fra sine forutsetninger. Elevene skal oppleve et helhetlig tilbud der de spesialpedagogiske tiltakene henger godt sammen med det ordinære tilbudet. Derfor må inntaksordningen og skolenes opplæringstilbud organiseres i tråd med disse prinsippene.

Lave grunnskolepoeng øker risikoen for at elever slutter

En god del elever starter på et ordinært løp i videregående opplæring uten karakterer (grunnskolepoeng) eller med lavt karaktersnitt som følge av flere fag uten vurdering med karakterer. Det er ulike grunner til at elever ikke har karakterer fra grunnskolen. De kan ha vært syke, gått i et innføringstilbud, tatt grunnskole i et annet land osv. Men en betydelig andel av elevene uten karakterer (grunnskolepoeng) har hatt spesialundervisning i ett eller flere fag i grunnskolen.

Statistikken viser at elever med lave grunnskolepoeng i større grad enn elever med høyere grunnskolepoeng slutter i videregående opplæring, og dermed står i fare for å havne i utenforskap. Når vi samtidig vet at andelen elever som mottar spesialundervisning i ungdomsskolen er betydelig høyere enn de som får slik hjelp i vgs, er det grunn til å tro at det er en underdekning av tilrettelagt opplæring i videregående skole. En mer integrert modell vil kunne bidra til at elever med lave grunnskolepoeng, lettere kan få den støtten og hjelpen de trenger for å kunne fullføre.

Figur 4: Andel elever som har sluttet fordelt på grunnskolekarakterer. Figuren omfatter ikke elever som går mot **grunnkompetanse** i ordinære opplæringstilbud

4.1. Brukermedvirkning, kommunikasjon og involvering

Brukermedvirkning, kommunikasjon og involvering har stått sentralt i arbeidet med inkluderingsprosjektet. Helt fra starten av ble det etablert en referansegruppe bestående av representanter fra Utdanningsforbundet, Fagforbundet og Skolelederforbundet, samt 3 rektorer, hvorav en fra hver region. Referansegruppen

har møter hver 6. uke. De har vært involvert i prosessen og har gitt konstruktive tilbakemeldinger.

Det ble tidlig etablert en arbeidsgruppe bestående av ansatte fra alle seksjonene i Opplæringsavdelingen. Arbeidsgruppens mandat har vært å utrede problemstillinger, foreslå tiltak og sørge for god kommunikasjon i hele organisasjonen. Selve prosjektorganiseringen er illustrert i vedlegg 1 og prosjektplanen er i vedlegg 2 til denne saken.

For å sikre at interne og eksterne målgrupper er informert ble det tidlig utarbeidet en kommunikasjonsplan for prosjektet. Se vedlegg 3. Planen har vært et godt verktøy for å sikre god kommunikasjon, brukermedvirkning og involvering av interne og eksterne parter.

Status for prosjektet ble lagt frem for opplæringsutvalget 31.05.2022 og 04.10.2022. Fylkeshovedtillitsvalgte ble orientert om status for prosjektet 08.03.2022, 06.10.2022 og 13.04.2023.

Rektorene og ledergruppene har i flere rektormøter og samlinger blitt orientert og hatt muligheten til innspill og tilbakemeldinger til prosjektet. Noen skoler har også valgt at prosjektleder orienterte hele eller deler av skolens personale. På noen skoler har også fylkesopplæringssjefen deltatt på dialogmøter med skolene, spesielt har dette vært gjeldende for Godalen vgs. Sjøhuset, som har mange elever i grunnkompetanse egen gruppe.

Seksjonssjef dimensjonering og inntak, fagkoordinator i inntaksteamet og prosjektleder har gjennomført møter med samtlige skoler som har grunnkompetanseelever. Målet var å kartlegge framtidig kapasitet for grunnkompetanseelever i ordinære klasser, behov for eventuell endring av romstruktur/ombygging og eventuell overtallighet og kompetansebehov. Dialogen i møtene var god og skolene fikk luftet problemstillinger, og svar på forhold som var uklare. Flere skoler fortalte om hvordan de jobber med å inkludere elever mot grunnkompetanse i ordinære tilbud. Andre var åpne på at erfaringene med grunnkompetanseelever var begrenset, men generelt opplevde fylkesdirektøren at skolene er positive til det arbeidet som er startet med dette prosjektet.

Gjennom arbeidet med kompetansepakken for ledere, tillitsvalgte og PPT som startet i november 2022, har orientering om prosjektet, faglige ståsted og muligheten for innspill blitt en naturlig del av skolenes medvirkning. Det er tilrettelagt for ett webinar for hver av modulene. I tillegg er det spørretimer hvor skolene kan stille spørsmål til veilederne fra SePU.

Alle ansatte i seksjonene i opplæringsavdelingen, samt Oppfølgingstjenesten (OT) er i tillegg blitt informert og hatt muligheten til drøfting og innspill til prosjektet.

PPT har en viktig rolle i inkluderingsarbeidet på skolene og det har derfor vært flere møter med ledergruppen i PPT, fylkesopplæringssjef, seksjonssjef dimensjonering og inntak og prosjektleder for å avklare deres rolle og sikre god forankring i PPT.

8. mars 2023 ble det gjennomført webinar med professor emeritus i pedagogikk, Peder Haug, fra Høgskolen Innlandet med temaet «*Hvorfor inkludering av elever - er det til elevens beste?*» Webinaret var for skolenes ledergrupper, tillitsvalgte, PPT, FHTV og ansatte i sentraladministrasjonen.

22. mars 2023 ble det gjennomført samling med temaet «*Grunnkompetanse – overganger og lære kandidatordningen*». Samlingen var for avdelingsledere grunnkompetanse, oppfølgingsansvarlige, læreplanskoordinatorene, rådgivere, PPT og rektorer. Hensikten med samlingen var å ha dialog om og starte planleggingen av gode overganger for grunnkompetanseelevne og endringen som skjer i 2024.

24. mars 2023 ble det arrangert webinar med Professor Thomas Nordahl ved Høgskolen Innlandet, SePU (Senter for praksisrettet Utdanningsforskning). Temaet var «*Inkludering – politikk og forskning*». Tilbakemeldingene fra begge webinarne var svært gode.

Det er blitt opprettet en egen temaside på fylkeskommunens intranettside om prosjekt inkludering og tilpasset opplæring. Her legges all relevant informasjon og siden er tilgjengelig for alle ansatte i fylkeskommunen. I tillegg har det blitt sendt 3 nyhetsbrev (det fjerde i løpet av mai) med informasjon om og status for prosjektet til alle skolenes ansatte.

Inkluderingsrådet

I verbalpunktet i FT-sak 124/2022 Økonomiplan 2023-2026 – Årsbudsjett 2023, ble det forventet at den planlagte omorganiseringen og endringene i spesialundervisning kommuniseres tydelig til elever, foresatte, ansatte og øvrige innbyggere, og at representanter for både brukerne og de ansatte tas med på råd før omorganiseringen trer i kraft. På denne bakgrunn inviterte opplæringsavdelingen til deltakelse i «Inkluderingsråd». Deres oppgave og mandat har vært å bidra med drøftelser, ideer og innspill til opplæringsavdelingen i Rogaland fylkeskommune.

Deltakerne i Inkluderingsrådet består av en bredt sammensatt gruppe fra interesseorganisasjoner som Autismeforeningen, FFO (Funksjonshemmedes fellesorganisasjon), NFU (Norsk forbund for utviklingshemmede), Fylkesrådet for funksjonshemmede, Ungdommenes fylkesråd, foresatte, NHO, Opplæringskontor, NAV, foresatte, Utdanningsforbundet, Kirkens bymisjon, KORUS og to fra opplæringsavdelingen (se vedlegg 4).

Inkluderingsrådet har gjennomført tre samlinger i mars og april. I innsiktsfasen innhentet rådet verdifull og relevant innsikt fra ressurspersoner innen pedagogikk, organisasjoner, psykiske helse og næringsliv. I sitt videre arbeid har rådet identifisert en rekke utfordringer som inkluderingsarbeidet i skolen må håndtere framover. Med dette som utgangspunkt har rådet jobbet fram konkrete «mulighetsplattformer» og framtidsscenarioer til både nytte og inspirasjon. I tillegg har rådet utfordret seg selv til å belyse saken fra flere perspektiver via utvalgte samfunnsaktører.

Det er rådets klare oppfatning at et mer inkluderende læringsmiljø og tilpasset opplæring for alle er den viktigste oppgaven vi står overfor i den videregående opplæring framover. Gevinstene ved å lykkes vil være svært positive – både for den

enkelte elev og for samfunnet. Rådet har videre pekt på at økt inkludering er en viktig samfunnsoppgave som angår oss alle.

Målet med økt inkludering er at alle skal kunne fullføre en eller annen form for videregående opplæring for å kunne bidra i samfunnet. Vi trenger alle – og alle trenger å være med!

4.2. Organisering av inntak og opplæring for grunnkompetanseelever

I dag vurderer inntaksteamet i opplæringsavdelingen om grunnkompetanseelever skal få sin opplæring organisert i egne grupper eller ordinære klasser. Vurderingen skjer på bakgrunn av søknad og innsendt dokumentasjon som beskriver elevens tilretteleggingsbehov. Utfordringen med dagens ordning er at man tar stilling til organiseringsform allerede i inntaket en god stund før eleven har begynt på videregående skole. I en framtidig modell ønsker man å flytte vurderingen om organiseringsform til overføringsmøter om våren mellom elev, foresatte, skole og PPT. Dette vil øke kvaliteten på vurderingene, og elevene blir direkte involvert i arbeidet med å finne riktig organiseringsform. Det er utarbeidet nytt forslag til årshjul for inntak og overgang for grunnkompetanseelever (se vedlegg 5).

Forslag om ny inntaksmodell for grunnkompetanseelever

Fra og med skoleåret 2024/2025 foreslås det å ta bort muligheten til å søke direkte til egen gruppe allerede i inntaket. Elevene må sette opp ønsket utdanningsprogram i prioritert rekkefølge og velge inntil tre skoler pr. utdanningsprogram. De vil kunne søke alle 15 utdanningsprogram på Vg1. For søkere til Vg1 vil § 6-22 i forskrift til opplæringslova regulere inntaket på individuell behandling for de med rett til spesialundervisning, og som mangler vurdering med karakter i mer enn halvparten av fagene. Elever som søker etter denne paragrafen, har rett til inntak til ett av tre søkte utdanningsprogram på samme måte som alle andre søkere med ungdomsrett til Vg1. Ingen har rett til inntak til en bestemt skole (jfr. § 6-10 i forskrift til opplæringslova).

Tilsvarende for Vg2 og Vg3 gjelder § 6-35 i samme forskrift: Det må foreligge enkeltvedtak om spesialundervisning, og man må mangle vurdering med karakter i flere fag. Ved inntak til neste nivå legges det vekt på sakkyndig vurdering og søkers prioritering, men det må være faglig forsvarlig å ta eleven inn til neste nivå. Dersom det er forsvarlig å ta eleven inn til neste nivå, vil eleven ha rett til et tilbud som bygger på nivået under.

Fylkesdirektøren vurderer at de foreslåtte endringene som omtales her vil føre til at det blir en jevnere fordeling av elever som går mot grunnkompetanse, både mellom skoler og utdanningsprogram. Hovedgrunnen er at noen skoler i dag har mange søkbare gruppetilbud. Ved å ta bort valget i inntaket om organiseringsform vil elevene primært søke ønsket utdanningsprogram og skole framfor å orientere seg mot de skolene som kun tilbyr opplæring i egne grupper.

Elever som er i gang med opplæring i egen gruppe

Elever som nå går i tilbud utenfor ordinære klasser må også søke inntak etter §§ 6-22 og 6-35. Skolen må sammen med PPT gjøre en grundig vurdering på hva som er

faglig forsvarlig når elevene skal søke seg videre. Det vil avgjøre om de kan søke fra egen gruppe til Vg1 eller Vg2. Seksjon dimensjonering og inntak vil sørge for at Vigo klargjøres for at alle som går i egen gruppe (med egen Vigo-kode) kan søke videre til Vg1 eller Vg2. I dag er ikke dette mulig. Det vil uansett være de faglige vurderingene til skolen og PPT som anbefaler riktig nivå videre i opplæringen.

Lærekandidatordningen som hovedmodell for søkere på yrkesfag

Elever som har gått ett år i egen gruppe søker enten Vg1 eller Vg2 avhengig av hva som vurderes som faglig forsvarlig av skole og PPT. De som er inne i sitt andre eller tredje år i egen gruppe, bør som hovedregel søke lærekandidatordningen som neste steg i opplæringen – gitt at de er elever på yrkesfag. Alle skoler med yrkesfaglige program har også læreplasskoordinatorer, som får en viktig rolle i arbeidet med opplæringskontrakter for elever som går mot planlagt grunnkompetanse.

Lærekandidatordningens hovedmodell er to år i skole og to år i opplæringskontrakt. Det vil alltid være elever som har behov for andre veier fram mot sluttkompetanse. Noen trenger tre år i skole, andre går ett år i skole og har flere år i bedrift. Dette må tilpasses hver enkelt elev, og skal gå fram av elevens individuelle opplæringsplan.

4.3. Kompetanseheving og en ny støttemodell

Kunnskapsdepartementet anbefaler etablering av støttesystemer eller «lag rundt elevene» i alle skolene, samt at en legger til rette for inkluderende praksis og tilpasset opplæring. Mange skoler har gode systemer på elevoppfølging og bred erfaring med tilrettelagt opplæring. Hensikten med dette prosjektet er blant annet at alle skolene skal involveres og utvikle metoder og kompetanse i tilpasset opplæring. Derfor har Rogaland fylkeskommune inngått avtale med Høgskolen Innlandet ved Senter for praksisrettet utdanningsforskning (SePU) om å levere kompetanseheving i støttesystemer, inkluderende praksis og tilpasset opplæring. Selv om en direkte og umiddelbar støtte til elevenes læring er skolens ansvar, er det skoleeier som skal sørge for at støttesystemet etableres og eksisterer i alle skoler.

Støttesystem eller «lag rundt elevene»

Fylkesdirektøren vil utvikle støttesystemer ved alle skolene som skal bidra til at flere elever opplever tilhørighet i fellesskapet og lærer seg nødvendige kunnskaper og ferdigheter. Støttesystemet skal raskt identifisere elever som har sosiale- og læringsutfordringer, og gi de den støtte og hjelp de trenger, noe som også vil innebære å møte tydelige krav og forventninger. Utgangspunktet for støttemodellen er at alle elever skal ha opplæring innenfor rammen av den ordinære undervisningen. Elever som har behov for ekstra støtte, skal i første omgang ha tilpasset støtte innenfor ordinær undervisning sammen med de andre elevene. For noen elever vil et slikt støttesystem innebære at de er i mindre elevgrupper over kortere eller lengre tid.

Skolenes ledergrupper i samarbeid med plasstillitvalgte og PPT, vil gjennom modulene i kompetansepakkene som er nevnt under, kartlegge behov og få kunnskap om hvordan man kan etablere et støttesystem med utgangspunkt i lokale behov.

Ressursene og strategiene i det inkluderende pedagogiske støttesystemet skal være målrettede, mangfoldige og fleksible.²¹ Videre vil alle skolene få tilgang til *et digitalt kartleggingssystem* som avdekker om elevene har utfordringer med læring. De pedagogiske strategiene og tiltakene som iverksettes for elevene, er forskningsbasert kunnskap.²² Støttesystemet skal sikre inkluderende opplæring for alle elever.

Ressursene som skolene disponerer, skal i størst mulig grad knyttes direkte til elevenes læring. De tiltak og strategier som iverksettes for elever med behov for særskilt tilrettelegging innenfor støttesystemet, skal registreres ved den enkelte skole og sikre bedre oppfølging og evaluering av tiltakene som iverksettes. Videre skal elevenes læring dokumenteres gjennom å ha særlig fokus på elevenes framgang eller progresjon i læring. (Se også kap. 4.4. En mer treffsikker økonomisk fordelingsmodell).

Det inkluderende pedagogiske støttesystemet skal omfatte hele skolen, og sikre at elevenes læring og utvikling ikke bare er et ansvar som hviler på hver enkelt lærer. Derfor er det en forutsetning at alle lærere arbeider i profesjonelle læringsfellesskap som systematisk drøfter elevenes læring og utvikling.²³

Lederopplæringen startet senhøsten 2022 og vil vare fram til og med vår 2024 og består av disse elementene:

Modul 1	Støttesystem i skolen
Modul 2	Ledelse av skolens støttesystem
Modul 3	Veiledning av lærere
Modul 4	Identifisere behov for støtte
Modul 5	Analyse og valg av tiltak
Modul 6	Gjennomføring og evaluering av tiltak og oppfølging av progresjon

Kompetanseheving for lærere og miljøpersonale starter våren 2024, varer i ett år og består av disse elementene:

Modul 1	Grunnleggende perspektiver og tilnærminger
Modul 2	Inkluderende pedagogisk støttesystem
Modul 3	Forbedre og tilpasse den ordinære opplæringen (nivå 1)
Modul 4	Støtte og hjelp til klasser, grupper og enkeltelever (nivå 2)
Modul 5	Spesialundervisning – intensive individuelle tiltak (nivå 3)
Modul 6	Pedagogisk analyse på egen praksis.

²¹ DuFour m.fl., 2016

²² Riley-Tillman, Burns & Kilgus, 2020

²³ Jfr. Overordnet del kap. 3.

Støttemodell med tre nivåer

Det anbefales at alle skoler har en støttemodell med tre nivåer:

Støttenivå 1: tilpasset støtte i ordinær undervisning

Støttenivå 2: intensiv opplæring i kortere perioder

Støttenivå 3: spesialundervisning etter sakkyndig vurdering

Nivå 1: Inkluderende opplæring for alle.

Om den pedagogiske praksis og læringsmiljø er av høy kvalitet, så vil det store flertallet av barn og unge få realisert sitt potensial i den ordinære pedagogiske virksomheten i skolen. Kompetanseheving til lærerne vil gi økte ferdigheter i å tilpasse opplæringen til alle elever.

Nivå 2: Ekstra hjelp og støtte til barn og unge med behov for noe særskilt tilrettelegging.

Støttesystemet på nivå 2 skal sikre at alle barn og unge mottar ekstra tid og støtte til å lære så snart de opplever problemer med læringsmiljø og/eller faglig eller sosial læring på nivå 1.

Nivå 3: Omfattende, varige og intensive individuelle tiltak

Enkelte barn og unge har individuelle forutsetninger for læring som innebærer at de har behov for intensiv, varig og omfattende individuell tilrettelegging av det pedagogiske tilbudet i skolen. De skal samtidig ha tilgang til fellesskapet. Her vil støttesystemet kunne bidra til å gi opplæringen i fellesskapet, men også i mindre gruppe kortere eller lengre tid.

Dersom skolene blir bedre på å tilpasse opplæringen på nivå 1, vil behovet for støtte på nivå 2 reduseres. Flere vil kunne nå sitt potensiale og fullføre og bestå opplæringen.

Oppsummert kan vi si at elevene skal være faglig inkludert ved at de skal delta i undervisning sammen med andre og ha et reelt og opplevd læringsutbytte. De skal også være en del av og delta i sosiale fellesskap med jevnaldrende i skolen. Videre er det vesentlig å påpeke at elevene også skal ha en opplevd inkludering forstått som at de selv skal ha opplevelsen av å høre til og bety noe.

4.4. En mer treffsikker økonomisk fordelingsmodell

Kapittel 3.6 belyser kostnader til grunnkompetanse og B-timepotten. Fylkesdirektøren vil nedsette en arbeidsgruppe som skal utarbeide en modell for mer treffsikker og rettferdig fordeling av ressursene til skolene.

Midler til grunnkompetanse

Som det fremgår av tabell 1, har vi kapasitet til å ta imot 266 elever i egne grupper (snitt 9 elever pr. gruppe) mot grunnkompetanse på de fylkeskommunale skolene. I dag er det kun 230 elever som mottar dette tilbudet på våre skoler. I tillegg kjøper fylkeskommunen 30 elevplasser av Kirkens Bymisjon (Vibemyr skoleverksted).

Skolene som har slike gruppetilbud får tildelt lik ressurs pr. gruppe, uavhengig av om gruppene er fulltallige eller ikke. Inneværende skoleår er det 36 plasser i uutnyttet

kapasitet, noe som medfører at ressurs pr. elev blir høyere i grupper med lavere oppfylld. Dersom man legger til grunn en gjennomsnittlig kostnad pr. elev på kr. 266.000 i gruppene, utgjør den ledige kapasiteten 9,6 mill. pr. år.

Ressurstildeling pr. gruppe gir skolene stor grad av forutsigbarhet, men fører til at midlene låses til gruppene. Det er en mindre fleksibel måte å tilføre ressurser på, og man har færre muligheter til å la midlene følge de elevene som har behov for tilrettelegging. Problemet gjelder kun for grupper med ledig kapasitet.

Fylkesdirektøren mener at disse ledige midlene fortsatt skal benyttes til grunnkompetanselevne etter den foreslåtte omleggingen av modellen. Det må knyttes til skolens støttesystem og komme elever som strever i andre klasser til gode, slik at man legger til rette for bedre tilpasset opplæring for alle elever.

I tillegg viser tabell 2 at det brukes betydelige midler til en praksisbrevklasse og opplæringsavtale-klasser. Opplæringsavtaleklassen har vært administrert av Godalen vgs. i 21 år. Klassen har fungert som en klasse hvor de elevene som fungerer i bedrift over tid og som vil bli tilbudt opplæringskontrakt eller læreplass kommende skoleår søkes til. Fylkesdirektøren vurderer at også disse midlene bør inngå i den samlede potten og fordeles til grunnkompetanse.

Fylkeskommunen har i mange år kjøpt drøyt 30 elevplasser av Kirkens bymisjon, som driver Vibemyr og Hiimsmoen. Som vist i tabell 2, er dette kostbare elevplasser. I totalkostnaden inngår også administrasjon og leie av lokaler. Det er inngått en ny avtale med Kirkens bymisjon for kommende skoleår. Det bør vurderes hvilken innretning samarbeidet med Kirkens bymisjon kan ha i en eventuell ny modell for opplæring av elever som går mot planlagt grunnkompetanse. I likhet med andre fylkeskommunale tilbud representerer Vibemyr skoleverksted et bredt kompetansemiljø som kan tilby skreddersydde tiltak for elever i særlig krevende livssituasjoner.

Midler B-timepotten (skolens ressurspott)

B-timepotten er i dag på rundt 36 mill. kroner og er fordelt på skolene etter snittkarakteren fra samtlige karakterer fra grunnskolen. Disse ressursene skal primært brukes til elever som trenger spesialundervisning eller tilpasset opplæring i ordinære opplæringstilbud.

Ulempen med denne modellen er at fordelingen av midlene sannsynligvis ikke er tilstrekkelig presis. Det viser seg at flere elever har til dels gode karakterer i fagene kroppsøving, mat- og helse, samt kunst og design fra grunnskolen, men strever i fagene norsk, matematikk og engelsk.

Derfor må vi vurdere å korrigere både kategoriene og beløpsinndelingen. Et enkelt søk hos oss viser at det er til dels mange av elevene som har svake karakterer i fagene norsk, engelsk og matematikk, men som skolene ikke får tildelt midler til pga. for høy snittkarakter i øvrige fag.

4.5. Kvalifiseringsarenaer til videregående opplæring

Enkelte elever har gått gjennom grunnskolen med ingen eller svært lite ordinær opplæring. Mange av disse ungdommene trenger å øve seg på elevrollen, og på å forholde seg til et skolesystem som skal kvalifisere til en kompetanse som gir

muligheter til et framtidig arbeidsliv. Fylkesdirektøren vurderer at det vil være et behov for en eller flere kvalifiseringsarenaer for ungdommer som trenger å øve på elevrollen før de er klare for å begynne på Vg1. Det handler om å komme i posisjon for videregående opplæring, og å møte voksne rollemodeller i et mindre og mer beskyttende opplæringsmiljø enn det som er mulig innenfor rammen av ordinære opplæringstilbud.

Rogaland fylkeskommune benytter flere støtte- og kvalifiseringstiltak utenfor ordinær videregående skole. Tiltakene er rettet mot ungdom som har falt ut av skolen og som trenger støtte/kvalifisering før de kan fortsette opplæringsløpet sitt, eller et alternativ til ordinær videregående opplæring. Fylkesdirektøren ønsker å belyse disse forholdene i en egen sak som tar stilling til hvilken rolle slike arenaer kan ha i en ny modell for inntak av elever til planlagt grunnkompetanse.

Eksempler på kvalifiseringsarenaer

UngInvest er etablert både i nord- og sørfylket og er et fylkeskommunalt, praksisnært og styrkebasert opplæringstilbud for ungdom i alderen 16-24 år. Det legges til rette for fleksible læringsløp, tilpasset ungdommenes ståsted og behov. UngInvest samarbeider tett med videregående skoler, seksjon opplæring i bedrift og arbeidsliv, samt hjelpetjenester som PPT og oppfølgingstjenesten.

Fylkeskommunen kjøper i dag rundt 35 elevplasser av Kirkens bymisjon som driver opplæringstilbud på Vibemyr og Hiimsmoen. Begge tiltakene er organisatorisk underlagt Gand vgs.

Vibemyr skoleverksted er i dag et søkbart tilbud for elever som går mot grunnkompetanse i egen gruppe. Søkere til tilbudet må søke seg til Gand vgs i søkeportalen Vigo.

Hiimsmoen skole er et alternativt og frivillig skoletilbud som bygger opp under ungdom i rusbehandling. Skoletilbudet er for elever som av ulike grunner ikke kan delta i ordinært skoletilbud. På skolen får elevene mulighet til å ta opp igjen tapt undervisning, delta på ulike kurs og påvirke egen timeplan. Det er ansatt tre lærere som følger ungdommene tett opp. Skolen gir mulighet for å forberede ungdommene for videre skolegang samtidig som det gir ungdommene økt kompetanse og innhold i hverdagen. Tilbudet er ikke søkbart i Vigo.

Fra og med skoleåret 2023/2024 tilbyr Godalen vgs. avdeling **Sjøhuset** grunnkompetanse i mindre grupper innen tre utdanningsprogram: Bygg- og anleggsteknikk, frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign, og salg, service og reiseliv.

Fylkesdirektøren mener det er nødvendig å se på etablerte og nye tilbud i sammenheng og vurdere hvorvidt dagens løsning er den beste. Det gjelder blant annet de ovennevnte tilbudene. Vi trenger en helhetlig løsning for ungdommer som har behov for å kvalifisere seg til videregående opplæring, i tråd med ny

opplæringslov og Liedutvalgets anbefaling.²⁴ Derfor ønsker fylkesdirektøren å fremme en egen sak om dette for de folkevalgte.

Høste erfaringer fra prosjektet

Er det mulig å få til økt inkludering av elevgruppene innen arbeidstrening og hverdagslivstrening? Fylkesdirektøren ønsker å samle erfaringer med ny modell for inntak og organisering av organiseringsform grunnkompetanse.

Spesialundervisning i liten gruppe H – organiseringsform Hverdagslivstrening (HT)

Elever som har svært omfattende hjelpebehov, kan få opplæring organiseres i små grupper for at de skal kunne få tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Elevene har ulik grad av funksjonshemming, store og sammensatte og/eller spesifikke lærevansker. Elevene har behov for liten gruppe og spesielt tilrettelagte undervisningslokaler.

Spesialundervisning i liten gruppe A – organiseringsform arbeidstrening (AT)

Elever med spesielle behov knyttet til læring og sosial fungering, har behov for tilrettelegging utover det som tilbys i ordinære klasser. Elevene har generelle, sammensatte og spesifikke lærevansker, og flere av elevene har behov for at opplæringen organiseres i mindre grupper for at de skal kunne få tilfredsstillende utbytte.

4.6. Motforestillinger

Siden etableringen av prosjektet våren 2022 er det kommet fram mange spørsmål og motforestillinger. Det er naturlig. Inkluderingsprosjektet rokker ved nåværende organisering og berører skoler, lærere, elever og foresatte. Dette er noen av spørsmålene som har dukket opp i prosessen og som fylkesdirektøren ønsker å kommentere:

- *Hvorfor kan vi ikke fortsette som før – vi er jo best i landet på gjennomføring?*

Det er riktig at Rogaland skårer høyt på gjennomføring. Men fortsatt er det for mange som ikke gjennomfører opplæringsløpet sitt. Figur 1. viser at andelen sluttere blant elever som går mot planlagt grunnkompetanse er høy. Mange av elevene i denne gruppen er særlig sårbare og utsatte. Fylkesdirektøren mener at ny modell for inntak med økt fokus på sluttkompetanse, sammen med kompetanseutvikling og et utvidet støttesystem vil bidra til å øke gjennomføringen.

²⁴ Liedutvalget

- *Elever som vil gå i egen gruppe og føler seg utrygge i vanlige klasser – hva skal vi gjøre med dem?*

Det er ikke slik at alle elever skal gå i vanlige klasser. Den store endringen er at elever ikke plasseres i egen gruppe før de begynner på videregående skole. Det er den enkelte elevenes behov som skal bestemme dette. Og beslutningen om organiseringsform skal avgjøres i et samarbeid mellom elev, foresatte, skole og PPT. Da blir det bestemt om eleven skal gå litt, mye eller hele skoletiden i vanlig klasse.

- *Vi frykter at flere elever ikke kommer til å møte på skolen og at de velger å slutte på skolen.*

En av de viktigste grunnene til at en så stor andel av unge voksne opplever utenforskap, er at de ikke har lyktes i videregående opplæring. Det er godt dokumentert i forskning og ulike utredninger og rapporter at det systemet som eksisterer for å møte elever som har utfordringer ikke fungerer godt nok.

Inntaksordningen har vært tilnærmet lik i over 25 år, mens oppdraget har endret seg i retning av mer inkludering og at flere unge skal bestå videregående utdanning. Fra høsten 2024 foreslås det å ta bort muligheten til å søke til egne grupper mot planlagt grunnkompetanse. Men det betyr ikke at elevene ikke kan få opplæringen i mindre grupper i flere eller alle fag. Det er den sakkyndige vurdering fra PPT som utformes i samråd med elev, foresatte og skole som skal gi føringer for hvordan opplæringen bør organiseres for den enkelte.

- *Det er for krevende for skolene å organisere opplæringstilbudet til elevene selv.*

Alle skolens ansatte vil få et grundig kompetanseløft for å kunne iverksette den nye modellen på en god måte, samt at skolene får mulighet til å videreutvikle sine støttesystemer. I tillegg involveres PPT tidligere i prosessen og er delaktige i planleggingen av elevens opplæringstilbud og organiseringen av denne. Det skal også utvikles ulike verktøy som skal lette arbeidet med å vurdere den enkelte elevens behov og muligheter.

- *Hvilke ressurser vil skolene få og vil det bli billigere enn ressursene som brukes i dag?*

De samlede ressursene til dagens opplæring innen grunnkompetanse skal fortsatt tilkomme skolene. Men midlene vil bli fordelt annerledes og mer rettferdig. I stedet for å tildele midlene til grupper som kanskje ikke fylles opp, vil skolene få midler basert på hvilke elever som går på skolen og hvilke utfordringer skolen skal håndtere.

- *Hvorfor blir et inkluderende læringsmiljø bedre for eleven?*

Dette saksfremlegget viser til mange sentrale føringer som slår fast at alle elever uavhengig av behov og forutsetninger, skal delta og lære i et inkluderende fellesskap sammen med andre jevnaldrende i videregående opplæring. Elever som trenger

ekstra hjelp og støtte, skal få det tidlig, og støtten skal være tilpasset den enkelte og foregå innenfor sosialt og faglig inkluderende fellesskap.

Elevens ønsker om opplæring og sluttkompetanse er svært viktig og skal bli hensyntatt. Den enkelte elev skal bli hørt og sett som aktører i eget liv, og elevene skal være aktivt deltagende i undervisning og læring.

En sterk motivasjonsfaktor er å få utdanning innen sine interesseområder. I foreslått modell får elevene mulighet til å velge mellom alle utdanningsprogram, i motsetning til dagens ordning hvor elevene som søker grunnkompetanse egen gruppe kun har et fåtall valgmuligheter.

- *Støttesystem på hver skole kan umulig være billigere enn å samle spesialundervisning på enkelte skoler.*

Det stemmer at å etablere et støttesystem eller «lag rundt eleven», ikke vil bli billigere enn i dag, og det er heller ikke hensikten. Målet er å øke kvaliteten på tilpasset opplæring til alle elever, og gi læreren støtte og hjelp i klasserommet.

Støttesystemet for elevene bygger ikke på en forutsetning om ekstra ressurser, men det krever at skolene bruker de eksisterende ressursene – tid, personale og materialer – på en annen måte. Ressursene som skolesektoren disponerer, skal i størst mulig grad knyttes direkte til elevenes læring og ikke til administrativt arbeid. Slik vil et fleksibelt støttesystem disponere flere og mer fleksible ressurser for barn og unges læring enn dagens spesialpedagogiske rettighetssystem. Tiltakene og strategiene som iverksettes for elever med behov for særskilt tilrettelegging, skal registreres ved den enkelte skole. Videre skal barn og unges læring dokumenteres gjennom å ha et særlig søkelys på elevenes fremgang eller progresjon i læring.

Vi bruker i dag betydelige ressurser på grunnkompetanse, og disse midlene skal fortsatt benyttes og tilfalle elevgruppen.

5. Konklusjon

Elevene i et klasserom gjenspeiler samfunnet ellers og er et godt sted å starte for økt normalisering av mangfold – med fokus på den enkeltes unike evner og muligheter.

Prosjekt inkludering og tilpasset opplæring startet opp våren 2022. Siktemålet med prosjektet er å finne fram til en ny og bedre organisering av tilpasset opplæring, i tråd med vedtatte lover og nasjonal politikk. Opplæringen skal i større grad tilpasses den enkelte elevs ønsker og muligheter og bidra til at flere ungdommer kan få formell kompetanse og bidra i arbeidslivet. Ved å øke sjansene for at de lykkes i arbeidslivet, kan vi gi flere unge verdige, selvstendige liv.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.